

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Lubusko-Brandenburgski Informator Klastrowy

opracowany w ramach projektu

„EuRegionNet –

Umiejdzynarodowienie sieci i klastrów (SK)“

2017-2020

Lebuser
Arbeitgeberverband
Gründungsjahr: 1991

Spis treści

	Strona
Przedmowa	
Słowo wstępne: Czesław Fiedorowicz Uwe Hoppe	
A) Klastry i polityka klastrowa w Brandenburgii i Berlinie – Przegląd	6
B) Klastry i polityka klastrowa w województwie lubuskim – Przegląd	13
C) „Potencjał klastrów transgranicznych i ich znaczenie dla rozwoju lubusko-brandenburskiego pogranicza“ (dr Katarzyna Cheba; dr hab. Iwona Bąk, prof. ZUT)	32
D) Prezentacja projektu „EuRegioNet – Umiędzynarodowienie sieci i klastrów (SK)“ i jego wyników	57
E) Naukowa ewaluacja projektu „EuRegioNet“ (DePoWi GmbH)	75
F) Spostrzeżenia, zalecenia, perspektywy	92
G) Dane kontaktowe	95

Przedmowa

Niniejszy „Informator Klastrowy” został opracowany w ramach projektu „EuRegioNet – Umiędzynarodowienie sieci i klastrów (SK)”. Ma on na celu przedstawienie aktualnego przeglądu struktur sieciowych, a w szczególności również powiązań transgranicznych, ich statusu, potencjału, rozwoju i zapotrzebowania na wsparcie na objętym projektem obszarze Euroregionów „Sprewa-Nysa-Bóbr” i „Pro Europa Viadrina”, oraz przekazanie praktycznych doświadczeń w tym zakresie.

Obejmuje to również przegląd sieci i klastrów w kraju związkowym Brandenburgia i w województwie lubuskim. Obowiązujące w Lubuskiem i Brandenburgii definicje „klastrów” gospodarczych w są różne. Podczas gdy w Lubuskiem określenie to odnosi się zazwyczaj do sieci realizujących określony cel partnerów o różnym charakterze, która może istnieć również jedynie przez ograniczony czas, w Brandenburgii jest to określenie odnoszące się do całej branży. W związku z tym również dwa rozdziały Informatora prezentujące przegląd i sytuację sieci i klastrów w Lubuskiem i Brandenburgii znacznie się od siebie różnią. W odniesieniu do Lubuskiego prezentacja ta dostarcza już właściwie całościowego przeglądu tematyki klastrowej w województwie, podczas gdy dla Brandenburgii jest to tylko jej pierwszy poziom, czyli przegląd branż klastrowych. Do szczegółów dotyczących głębszych struktur i zróżnicowanych działań w ramach klastrów w Brandenburgii można dotrzeć za pośrednictwem zawartych w tekście linków. Ich pełna prezentacja wykraczałaby poza zakres niniejszego dokumentu.

Informator zawiera poza tym wykład naukowy na temat potencjału klastrów transgranicznych, a w szczególności ich znaczenia dla rozwoju pogranicza lubusko-brandenburskiego, który został wygłoszony na Kongresie Klastrowym zorganizowanym w ramach projektu „EuRegioNet” w styczniu 2020 roku.

Przedstawiamy Państwu również sam projekt „EuRegioNet” z jego działaniami i wynikami oraz raport z zewnętrznej ewaluacji realizacji projektu.

Na końcu dokumentu podsumowujemy praktyczne spostrzeżenia i doświadczenia z przebiegu projektu oraz przedstawiamy rekomendacje dla przyszłej polityki wobec sieci i klastrów.

„Informator Klastrowy” jest dostępny w języku polskim, niemieckim i angielskim. Służy on rozpowszechnianiu wyników projektu oraz przekazywaniu informacji i przykładów dobrych praktyk.

Słowo wstępne

Czesław Fiedorowicz

Prezes Konwentu Stowarzyszenia
Gmin RP Euroregion "Sprewa-Nysa-Bóbr"

Wzmocnienie spójności gospodarczej państw członkowskich jest jednym z najważniejszych celów politycznych Unii Europejskiej. Współpraca transgraniczna przedsiębiorców, szczególnie na pograniczu polsko-niemieckim, gdzie w dalszym ciągu widoczne są dysproporcje w poziomie obrotu finansami prywatnymi i publicznymi, powinna być silnie wspierana nie tylko w sferze finansowej, lecz także w wymiarze międzyludzkim. Oprócz pojedynczych przykładów współpracy partnerskiej ogromną rolę odgrywają w tym kontekście większe sieci podmiotów gospodarczych, często współpracujące z samorządami czy też instytucjami pozarządowymi lub ośrodkami naukowymi etc. Współpraca taka, bazując na efektach synergii przynosi jej uczestnikom wymierne korzyści gospodarcze a dodatkowo wspiera budowanie społeczeństwa wolnego od stereotypów i otwartego na innowacje.

Odpowiedzią na to zapotrzebowanie jest m.in. projekt „EuRegioNet – internacjonalizacja sieci i klastrów”, zainicjowany w 2015 r. i z sukcesem realizowany w latach 2017-2020 na lubusko-brandenburskim pograniczu. Ambitne plany międzynarodowego usieciowienia firm, instytucji, ośrodków naukowych, kultury, samorządów i organizacji pozarządowych, zakończyły się sukcesem i bardzo dobrym odbiorem zainteresowanych podmiotów po obu stronach Odry i Nysy Łużyckiej. Pomoc i wsparcie merytoryczne świadczone w ramach projektu przyczyniły się do pozyskania nowych partnerów, wzmocnienia powiązań i zacieśnienia istniejących już kontaktów na płaszczyźnie gospodarczej. Istotną rolę odegrały w tym kontekście przeprowadzone ewaluacje i plany robocze stworzone dla wybranych podmiotów. Zrodziła się potrzeba utworzenia 2 nowych transgranicznych podmiotów - Klaster Zwalczania Gatunków Inwazyjnych i Klaster Turystyki Historycznej, których zakresy działań w znaczący sposób odpowiadają potrzebom regionu.

Mamy doświadczenie i uświadamiamy sobie konieczność inspirowania do tworzenia nowych podmiotów służących transgranicznej współpracy. Zawsze wspólnie, Polacy i Niemcy, potrafią osiągnąć ambitniejsze cele i osiągać lepsze rezultaty w działaniu na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców pogranicza.

Słowo wstępne

Uwe Hoppe

Dyrektor naczelny Izby Rzemieśniczej Regionu
Brandenburgii Wschodniej we Frankfurcie nad Odrą

Klustry stanowią platformę, na której przedsiębiorstwa i instytucje przeplatają się ze sobą zarówno w poziomie, jak i w pionie, gdzie mogą wymieniać się informacjami, współpracować i pielęgnować ideę przedsiębiorczości. Widoczne jest to zwłaszcza w regionach przygranicznych, gdzie bilateralne sieci oferują korzyści firmom po obu stronach granicy. Z tych powodów sieci i klustry stanowią zasadniczy element potencjału gospodarczego i innowacyjnego regionów i znajdują się w centrum zainteresowania polityki gospodarczej.

Fakty te stanowiły punkt wyjścia dla projektu „EuRegioNet”. Sieci i klustry po obu stronach granicy na terenie Euroregionów „Pro Europa Viadrina” i „Sprewa-Nysa-Bóbr” zostały poddane ewaluacji, rozpoznano ich potencjał współpracy i innowacji oraz potrzeby w zakresie wsparcia, pobudzono inicjatywy i zidentyfikowano nowe pomysły na tworzenie sieci.

Zadaniem projektu było wsparcie sieci i klastrów w jak najszybszym wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów i nowych pomysłów. Obejmowało to pozyskiwanie nowych partnerów sieciowych, przygotowywanie wspólnych projektów, tworzenie lub rozszerzanie łańcuchów tworzenia wartości, opracowywanie marek klastrów, a w szczególności inicjowanie transgranicznych sieci współpracy i poszukiwanie partnerów w celu zdobycia nowych rynków i nowego know-how, a tym samym wzmocnienie postrzegania przygranicznej lokalizacji jako zalety i tworzenie obszaru gospodarczego o większym zasięgu. W tym celu partnerzy projektu przeprowadzili wiele rozmów, udzielali porad i dokonywali analiz, szukali nowych partnerów i know-how, wspólnie przygotowywali i organizowali warsztaty, służyli pomocą jako tłumacze, umożliwiali skorzystanie ze specjalistycznej wiedzy oraz przekazywali własne spostrzeżenia i doświadczenia.

Wszystko to służy tworzeniu wartości dodanej dla objętych projektem partnerów sieciowych – przedsiębiorstw, placówek naukowych i instytucji, oraz wzmocnia ideę europejską w regionie pogranicza po obu stronach Odry. Tak właśnie pracuje się wspólnie i na równych prawach nad tworzeniem tych wartości i osiągnięciem zrównoważonego rozwoju, niezależnie od tego, czy dotyczy to przemysłu, rzemiosła, placówek badawczych, czy też usług i handlu.

Zaangażowanie i wyniki osiągnięte przez partnerów projektu trzeba zatem przyjąć z zadowoleniem i należy sobie życzyć, aby ich prace były kontynuowane.

A) Klastry i polityka klastrowa w Brandenburgii i Berlinie – Przegląd

Brandenburska Strategia Innowacyjności

Celem [Brandenburskiej Strategii Innowacyjności „innoBB+“](#) (*Brandenburger Innovationsstrategie, innoBB+*) jest rozwój stołecznego regionu w kierunku konkurencyjnego w skali międzynarodowej obszaru innowacji. Skupia się ona przy tym na tworzeniu i rozwijaniu klastrów o wysokim potencjale rozwojowym.

Wsparcie gospodarki w Brandenburgii koncentruje się na 9 intensywnie rozwijających się klastrach:

- **5 berlińsko-brandenburskich klastrach obejmujących oba kraje związkowe:**
Technologie energetyczne, Branża ochrony zdrowia, Technologie informacyjne i komunikacyjne / Media / Kreatywność, Transport / Mobilność / Logistyka, Optyka / Fotonika
- **4 brandenburskich klastrach krajowych:**
Gospodarka żywnościowa, Tworzywa sztuczne / Chemia, Branża metalowa, Turystyka

Aby osiągnąć ten cel, zajmująca się wspieraniem brandenburskiej gospodarki spółka Wirtschaftsförderung Land Brandenburg GmbH (WFBB) realizuje projekt „**Drogi i strategie dla zrównoważonego rozwoju klastrów oraz pokonania ich wspólnych wyzwań w Brandenburgii 2018-2020**”. Głównym zadaniem utworzonego w ramach projektu zespołu menedżerów klastrowych jest wspólna z partnerami realizacja tematów odpowiednich masterplanów¹ oraz prowadzone w ukierunkowany sposób usieciowienie podmiotów.

Technologie energetyczne

Klaster Technologii Energetycznych Berlina i Brandenburgii został powołany do życia w 2011 roku w celu dalszego rozwoju procesu **innowacji w technice energetycznej** w obu krajach związkowych. Na terenie Berlina i Brandenburgii technologie energetyczne pełnią funkcję motoru napędzającego wzrost gospodarczy. Nazywana „krajem energii” Brandenburgia wyróżnia się dziś dużą liczbą instalacji wytwarzających energię elektryczną i ciepło ze **źródeł odnawialnych**.

Rewolucja energetyczna jest ważnym tematem w całych Niemczech, a jej kierunki wyznaczone są w coraz większym stopniu właśnie w Berlinie i Brandenburgii.

Niemal **6.300 przedsiębiorstw** i zespoły naukowe z ponad **30 uczelni i pozauniwersyteckich placówek badawczych** poświęcają się wszelkim wyzwaniom związanym z tym zadaniem. Opracowują rozwiązania i pomysły mające na celu wytwarzanie energii w sposób oszczędzający zasoby, jej inteligentną dystrybucję, rozsądne magazynowanie i efektywne wykorzystanie.

Dzięki usieciowieniu sfery badawczo-rozwojowej i przemysłu, jak również skumulowaniu kompetencji, uczestniczącym podmiotom udaje się osiągnąć optymalny transfer wiedzy naukowej do procesów i produktów przemysłowych.

➔ **Link do strony klastra:** <http://energietechnik-bb.de/de/home-energietechnik>

¹ Masterplany można znaleźć w podanym poniżej źródle w rubrykach dotyczących poszczególnych klastrów lub pod danymi w dalszej części Informatora adresami stron internetowych tych klastrów.

Źródło: Wirtschaftsförderung Brandenburg WFBB, Branchen und Cluster,

Adres: <https://www.wfbb.de/de/ClusterBranchen/Über-die-Cluster>, dostęp: 27.01.2020

Gospodarka żywnościowa

Gospodarka żywnościowa zalicza się w Brandenburgii do najważniejszych gałęzi gospodarki. Około **57.300 zatrudnionych** pracuje w **3.400 małych, średnich oraz dużych przedsiębiorstwach** wzdłuż całego łańcucha tworzenia wartości – w rolnictwie, przemyśle spożywczym i napojów, logistyce i handlu. 180 największych firm przemysłu spożywczego i produkcji napojów generuje przy tym obroty w wysokości ponad **3,7 mld euro** (największy udział w wysokości 20% przypada na ubój i przetwórstwo mięsa)².

Z Brandenburgią związanych jest również **szereg silnych marek towarowych**, takich jak „Ogórki ze Spreewaldu”, „Kielbaski z Eberswalde” czy „Ketchup z Werder”.

Ponadto szczególnie wspierany jest trend do coraz większego podkreślania regionalności, co znacznie zwiększyło **rynkowe szanse producentów produktów regionalnych**. Rynek **produktów ekologicznych** jest również chłonny i oferuje dobre możliwości wzrostu dla odpowiednio ukierunkowanych przedsiębiorstw. Brandenburgia zajmuje czołową pozycję w całych Niemczech pod względem udziału gruntów uprawianych ekologicznie.

Dzięki usieciowieniu działań badawczo-rozwojowych i przemysłu, w gospodarce żywnościowej udaje się osiągnąć efektywny i zorientowany na popyt transfer technologii.

→ **Link do strony klastra:** <http://ernaehrungswirtschaft-brandenburg.de/de/home>

Branża ochrony zdrowia

Dzięki **ukierunkowanej polityce innowacyjnej** rozwinął się efektywnie działający i dysponujący bardzo nowoczesnymi miejscami pracy Klaster Przedsiębiorstw Branży Ochrony Zdrowia. Berlin i Brandenburgia z około **230 firmami biotechnologicznymi**, **ponad 300 firmami zajmującymi się techniką medyczną** oraz **ponad 20 firmami farmaceutycznymi** zajmują jedną z czołowych pozycji w branży ochrony zdrowia na skalę europejską. Ponadto ponad **50 szpitali** oraz **29 oferujących opiekę stacjonarną** i **9 oferujących opiekę ambulatoryjną klinik rehabilitacyjnych** zapewnia kompleksową, dostosowaną do potrzeb i wysokiej jakości opiekę nad pacjentami.

Klaster odnotowuje **ponadprzeciętną aktywność badawczo-rozwojową**, która wyróżnia się międzynarodowym znaczeniem, ponadregionalną siecią powiązań oraz zorientowanym na przyszłość potencjałem innowacyjnym. Zagęszczenie placówek badawczych, liczne nowozakładane firmy oraz **doskonała baza wykwalifikowanych specjalistów i młodych naukowców** wspierają ten rozwój.

Obok rozwoju ważnych dziedzin diagnostyki w zakresie chorób układu krążenia i onkologii, zwłaszcza w dziedzinie **techniki medycznej** (techniki obrazowania, e-zdrowie i telemedycyna, chirurgia małoinwazyjna oraz techniki ortopedyczne / implanty) opracowywane są wysoce innowacyjne i konkurencyjne w skali światowej produkty.

Klaster aktywnie pracuje nad usieciowieniem **eksperckiej wiedzy ekonomicznej i klinicznej** oraz nad **opracowywaniem wysoce innowacyjnych produktów** medycznych i **nowych modeli opieki**.

→ **Link do strony klastra:** <https://www.healthcapital.de/>

² Statistisches Landesamt Berlin-Brandenburg, Kennziffern 2017 [*Krajowy Urząd Statystyczny Berlina i Brandenburgii, Wskaźniki za rok 2017*]

Tworzywa sztuczne / Chemia

Klaster Tworzyw Sztucznych i Chemii, z **620 przedsiębiorstwami** i liczbą ok. **12.900 zatrudnionych**, stanowi silny filar brandenburskiego przemysłu i należy do najważniejszych obszarów koncentracji przemysłu chemicznego i tworzyw sztucznych w Europie.

Dzięki obecności na całym obszarze i **ok. 15% udziałowi w sektorze wytwórczym** kraju związkowego przemysł chemiczny i tworzyw sztucznych jest ponadprzeciętnym motorem wzrostu i czynnikiem stabilizującym Brandenburgii³.

Branża ta wyróżnia się szczególnie **ściśłym usieciowieniem z innymi gałęziami gospodarki** (np. technika medyczna / przemysł farmaceutyczny, technologie energetyczne, technologie informacyjne i komunikacyjne, optyka, przemysł motoryzacyjny) i jako dostawca odgrywa kluczową rolę w innowacyjnym rozwoju tych branż.

Przedsiębiorstwa chemiczne regionu (np. BASF, rafineria PCK w Schwedt czy Atotech) oraz brandenburskie produkty (np. włókna sztuczne, folie czy opony) kształtują profil klastra dzięki dużym zakładom produkcyjnym decydującym o jego strukturze.

Stołeczny region dysponuje **unikalnym zagęszczeniem placówek naukowych** w dziedzinie tworzyw sztucznych i chemii. Liczne małe i średnie przedsiębiorstwa korzystają z tego potencjału i są **siłą nośną badań i rozwoju**. Usieciowienie działalności badawczo-rozwojowej i przemysłu wspiera rozwój innowacyjnych pomysłów i umożliwia efektywny i zorientowany na popyt transfer technologii w tej branży.

→ Link do strony klastra: <http://kunststoffe-chemie-brandenburg.de/home>

Media / Technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT)

Dzięki ponad **1.800 przedsiębiorstwom** i ponad **12.000 wysoko wykwalifikowanych pracowników** Klaster Mediów oraz Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych jest na dobrej drodze, aby stać się czołową lokalizacją dla innowacji w branży ICT. Licząc łącznie z mediami i branżami kreatywnymi kompetencje regionu w tych dziedzinach koncentrują się w Kłastrze skupiającym **ok. 48.000 przedsiębiorstw i ponad 240.000 zatrudnionych**.

Klaster pozycjonuje się w **szeroskim zakresie tematycznym** – od przedsiębiorstw i usługodawców z branży medialnej przez wydawnictwa i agencje reklamowe po dostawców usług telekomunikacyjnych i oprogramowania. Technologie informacyjne i telekomunikacyjne stanowią zatem klucz do tworzenia nowych miejsc pracy wysokiej jakości, konkurencyjnych gałęzi przemysłu i skutecznej administracji.

W dziedzinie **badania związanych z IT** region należy do **światowej klasy** dzięki renomowanym instytutom badawczym oraz dużej liczbie uniwersytetów i szkół wyższych na terenie Berlina i Brandenburgii, które oferują programy studiów związanych z mediami i IT. Dzięki takim uczelniom jak np. Akademia Filmowa im Konrada Wolfa w poczdamskiej dzielnicy Babelsberg stołeczny region jest również miejscem, w którym mogą się rozwijać **młode talenty twórcze**. To również dzięki temu region mógł stać się **znaczącym miejscem powstawania nowych firm**.

W skład Klastra wchodzi bardziej wyspecjalizowane dziedziny: „**Media cyfrowe i gry**”, „**Film i telewizja**”, „**Branża geoinformacyjna**”, „**Technologie informacyjne i komunikacyjne**”, „**Innowacyjne usługi**” oraz „**IT w systemach bezpieczeństwa i bezpieczeństwo**”

³ Statistisches Landesamt Berlin-Brandenburg, Kennziffern 2018 [*Krajowy Urząd Statystyczny Berlina i Brandenburgii, Wskaźniki za rok 2018*]

informatyczne”. We wszystkich obszarach działania Klastra stołeczny region można wyróżnić jako **silną, dynamiczną lokalizację biznesową z optymalnym potencjałem sieciowym i rozwojowym**.

→ Link do klastra: <http://digital-bb.de/de/ikt-informations-und-kommunikationstechnologien>

Branża metalowa

Klaster Metalowy z jego około **2.600 przedsiębiorstwami** i około **38.200 pracownikami** można zaliczyć do **najsilniejszych pod względem wielkości zatrudnienia pojedynczych gałęzi przemysłu przetwórczego** w Brandenburgii.

Tradycyjne rejon koncentracji branży i znane firmy są stale uzupełniane przez nowe lokalizacje i nowe przedsiębiorstwa.

Również ta branża posiada **różnorodne powiązania z innymi gałęziami gospodarki** (np. przemysłem motoryzacyjnym, branżą lotniczą i kosmiczną lub energetyczną), a tym samym stanowi sektor kluczowy dla całej gospodarki.

Klaster charakteryzuje się **zastosowaniem zróżnicowanych technologii i procesów** oraz **szeroką gamą komponentów i produktów końcowych**.

Usieciowienie i współpraca przedsiębiorstw branży metalowej pomiędzy sobą z jednej strony oraz z placówkami naukowymi i badawczymi z drugiej zapewnia wysoki **stopień innowacyjności, jakości, elastyczności, specjalizacji i zróżnicowania**.

→ Link do strony klastra: <http://metall-brandenburg.de/de/home>

Optyka / Fotonika

Klaster Optyki i Fotoniki wraz z **parkiem przemysłowym w Rathenow** stanowią centrum przemysłu optycznego w Brandenburgii. Ponad **1.400 pracowników** jest tam zatrudnionych u **lidera branży, firmy Fielmann**, oraz w **ponad 25 innych, małych i średnich przedsiębiorstwach**. **Wskaźnik głębokości przetworzenia** w dziedzinach optyki okulistycznej, optyki i mechaniki precyzyjnej jest tam najwyższy w Niemczech.

W **strefie przemysłowej Teltow-Stahnsdorf-Kleinmachnow** swoje siedziby mają firmy z branży technologii optycznych (tj. techniki laserowej, pomiarowej, ochrony środowiska i komunikacyjnej).

W **regionie Frankfurtu nad Odrą** rozwija się również wciąż jeszcze bardzo młoda gałąź gospodarki, jaką jest technologia mikrosystemów.

Klaster charakteryzuje się **dynamicznym wzrostem**. Wysoko wyspecjalizowane przedsiębiorstwa z Berlina i Brandenburgii dysponują **wiedzą fachową o szerokim spektrum** i mogą sprzedawać swoje produkty na całym świecie. Niektóre przedsiębiorstwa są nawet w poszczególnych segmentach **liderami na rynkach światowych**.

Również wiele instytutów badawczych i wyższych uczelni należy do światowej czołówki ze względu na reprezentowany przez siebie we wszystkich dziedzinach optyki, fotoniki i technologii mikrosystemów **wybitny poziom naukowy**.

→ Link do strony klastra: <https://www.optik-bb.de/>

Transport / Mobilność / Logistyka

Klaster Transportu, Mobilności i Logistyki ma szeroki zasięg i jest podzielony na **pięć szybko rozwijających się branż**:

- **Przemysł motoryzacyjny:** O strukturze branży z około 200 firmami dostarczającymi części i komponenty oraz około 21.000 zatrudnionych decydują głównie przedsiębiorstwa średniej wielkości. W regionie Berlina i Brandenburgii przemysł motoryzacyjny szybko postawił na zmiany technologiczne i w ofensywny sposób rozwijał tematykę elektrycznej mobilności i jazdy autonomicznej.
- **Logistyka:** Branża ta, zatrudniająca 205.000 pracowników, należy do największych i najbardziej znaczących pod względem ekonomicznym w naszej gospodarce narodowej. Berlin i Brandenburgia należą do trójki najlepszych lokalizacji tej branży w Niemczech.
- **Technologie lotnicze:** Z ponad 17.000 miejsc pracy (łącznie z lotniskami) przemysł lotniczy Berlina i Brandenburgii zajmuje obecnie trzecie miejsce wśród niemieckich regionów koncentracji tej branży. Ze względu na bardzo dobrą bazę naukowo-badawczą w regionie powstał m.in. szczególnie klimat kompetencyjny do rozwoju działalności w dziedzinie projektowania i konserwacji turbin lotniczych.
- **Technologie kolejnictwa:** Region stołeczny z ponad 20.000 zatrudnionych w tej gałęzi gospodarki zalicza się do najważniejszych ośrodków badań, rozwoju i produkcji w Europie. Region w coraz większym stopniu ugruntowuje swoją pozycję centrum naukowego dla technologii transportu kolejowego i zaspokaja zapotrzebowanie na nowe rozwiązania systemowe. Miejscowe wyższe uczelnie oferują znaczny potencjał innowacyjny i zabezpieczają w strategicznym wymiarze kompleksowy transfer technologii i kompetencji w regionie.
- **Telematyka transportu:** Od roku 1990 Berlin i Brandenburgia stały się jednym z największych europejskich obszarów zastosowań telematyki ruchu drogowego. Panujące w regionie stołecznym wymagające uwarunkowania dla innowacyjnych rozwiązań inter- i intramodalnych zapewniają dobry klimat dla innowacji. Pracom badawczo-rozwojowym nad nowymi zastosowaniami i usługami sprzyja w szczególności sposób dobre usieciwienie nauki i innowacyjnych średnich przedsiębiorstw w regionie.

Klaster Transportu, Mobilności i Logistyki w Berlinie i Brandenburgii charakteryzuje się **wyraźną intermodalnością i interdyscyplinarnością**. Klaster jest **wiodącym regionem modelowym Niemiec** w zakresie intermodalnej mobilności w transporcie pasażerskim i towarowym oraz miejscem **najnowocześniejszego zarządzania ruchem w Europie**. Interdyscyplinarna współpraca pomiędzy branżami zapewnia klastrowi **szczególny potencjał rozwojowy**.

W zakresie prac rozwojowych klastrowi udało się ugruntować pozycję Berlina i Brandenburgii jako **wiodącego rynku i jednocześnie wiodącego oferenta w dziedzinie elektromobilności** oraz jako **poligonu doświadczalnego dla technik napędowych przyszłości**.

→ Link do strony klastra: <http://mobilitaet-bb.de/de/home>

Turystyka

Branża turystyczna w Brandenburgii zatrudnia bezpośrednio i pośrednio **100.300 osób** i od 15 lat przeżywa **stabilny i ciągle wzrost**. Turystyka w Berlinie i Brandenburgii jest najszybciej rozwijającym się sektorem tego typu w Niemczech. W 2017 roku w Brandenburgii zanotowano łącznie **niemal 4,9 mln gości**, którzy zarezerwowali około **13,1 mln noclegów**. W turystyce odnotowano **obrót brutto w wysokości ok. 6,1 mld euro**, z czego 3,9 mld euro wygenerowali turyści mieszkający poza Brandenburgią.

Dzięki **11 parkom przyrody** (odpowiedniki polskich parków krajobrazowych), **3 rezerwatom biosfery**, **1 parkowi narodowemu** oraz jednemu obiektowi wpisanemu na listę **światowego dziedzictwa przyrody UNESCO**, jedną trzecią obszaru Brandenburgii zajmują tereny chronione. Krajobraz turystyczny przyciąga również **różnorodnością kultury i bliskością Berlina**.

Zgodnie z **Krajową Koncepcją Turystyki** szczególną rolę w turystyce brandenburskiej odgrywają również **zrównoważony rozwój i innowacyjność**. Branża ta charakteryzuje się przybierającym na sile **usieciowieniem sektora turystycznego**, który dużo uwagi poświęca tematami przyszłościowym i megatrendom.

Klastrem Turystyki opiekuje się agencja **Tourismus-Marketing Brandenburg GmbH (TMB)**.

Inne branże

Przetwórstwo drewna

Brandenburgia jest najgęściej zalesionym wschodnioniemieckim krajem związkowym, a przetwórstwo drewna z **41 przedsiębiorstwami**, prawie **4.000 pracowników** oraz **obrotami towarowymi ponad 1,57 mld euro** tworzy ważny element krajobrazu gospodarczego.⁴ Branża jest silnie **zorientowana na eksport** – niemal 28% obrotów osiąga w handlu zagranicznym.

Obok kilku dużych przedsiębiorstw, branżę tą charakteryzują przede wszystkim przedsiębiorstwa średniej wielkości. Innowacyjne tartaki i firmy zajmujące się budownictwem drewnianym, wysokowydajne stolarnie oraz znani w kraju producenci drewnianego wyposażenia placów zabaw dopełniają obrazu branży.

Dzięki **usieciowieniu działań badawczo-rozwojowych i przemysłu** udaje się osiągnąć efektywny i zorientowany na popyt transfer technologii w przemyśle drzewnym.

Przemysł papierniczy i przetwórstwo papieru

Ta, zatrudniająca ponad **4.100 pracowników** i osiągająca **obroty towarowe w wysokości 1,58 mld euro**, branża charakteryzuje się **ponadprzeciętnym wzrostem obrotów i zatrudnienia**. Branża jest silnie **zorientowana na eksport**. Ponad 38% obrotów osiąga w handlu zagranicznym.⁵

Ze względu na rosnące zapotrzebowanie na materiały opakowaniowe przemysł papierniczy i przetwórstwo papieru charakteryzują się **atrakcyjnym klimatem inwestycyjnym**.

Dzięki **usieciowieniu działań badawczo-rozwojowych i przemysłu** udaje się osiągnąć efektywny i zorientowany na popyt transfer technologii w przemyśle papierniczym.

⁴ Statistisches Landesamt Berlin-Brandenburg, Kennziffern 2017 [*Krajowy Urząd Statystyczny Berlina i Brandenburgii, Wskaźniki za rok 2017*]

⁵ Patrz wyżej

Tematy horyzontalne

W celu zapewnienia szczególnie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw zostały zidentyfikowane **cztery tematy horyzontalne**, które są **uniwersalne dla wszystkich klastrów**:

- Czyste technologie
- Surowce i materiały
- Technologie produkcji i automatyzacji
- Bezpieczeństwo

Te przekrojowe tematy mają na celu umożliwienie przedsiębiorstwom **pełnego wykorzystania ich potencjału**, a w efekcie końcowym realizację **ekologicznej modernizacji gospodarki**.

Ścisłe usieciwienie gospodarki i nauki w tym zakresie powinno **wzmocnić potencjał innowacyjny regionu**, a tym samym poprawić **międzynarodową konkurencyjność** przedsiębiorstw.

B) Klustry i polityka klastrowa w województwie Lubuskim – Przegląd

„KLASTRY I INICJATYWY KLASTROWE W POLSKIEJ CZĘŚCI OBSZARU WSPARCIA PROGRAMU WSPÓŁPRACY INTERREG VA BRANDENBURGIA-POLSKA 2014-2020“

- 1. GENEZA I ISTOTA KLASTRÓW NA ŚWIECIE**
- 2. KLASTRY W STRATEGII EUROPA 2020**
- 3. KLUCZOWE KLASTRY KRAJOWE**
- 4. LUBUSKIE KLASTRY I INICJATYWY KLASTROWE – RETROSPEKCJA**
- 5. MONITORING KLASTRÓW LUBUSKICH WG PARP-u (2010 - 2015)**
- 6. KLASTRY LUBUSKIE POWSTAŁE W LATACH 2015 - 2018**
- 7. ZAŁĄCZNIK: CHARAKTERYSTYKA LUBUSKICH KLASTRÓW FUNKCJONUJĄCYCH W LATACH 2015 - 2018:**

LUBUSKIE KLASTRY ENERGII POWSTAŁE W LATACH 2017 - 2018

1. Komunalny Klaster Energii odnawialnej (gmin powiatu słubickiego)
2. Klaster Energii „Witnica – gmina zrównoważona energetycznie”
3. Gorzowski Klaster Energii
4. Zielonogórski Klaster Energii
5. Klaster Bobrowice – Zielona elektromobilność

LUBUSKIE KLASTRY POWSTAŁE W LATACH 2015 – 2017

6. Klaster Zwalczania Roślin Inwazyjnych (Gorzów Wlkp.)
7. Klaster Turystyki Historycznej (Gubin)
8. Lubuska Sieć Innowacji (Gorzów Wlkp.)

KLASTRY LUBUSKIE WG INWENTARYZACJI PARP-U Z 2015 ROKU

9. Klaster Archiwizacji Cyfrowej (Nowa Sól)
10. Lubuski Klaster Metalowy (Gorzów Wlkp.)
11. Lubuski Klaster Przedsiębiorczości i Turystyki (Lubrza)
12. Zachodni Klaster Informatyki i Bezpieczeństwa IT e-COOP (Zielona Góra)

LUBUSKIE PODMIOTY DZIAŁAJĄCE W KLUCZOWYCH KLASTRACH KRAJOWYCH I INNYCH KLASTRACH

1. GENEZA I ISTOTA KLASTRÓW NA ŚWIECIE

Polskie słowo „klaster” pochodzi od angielskiego cluster, które dosłownie znaczy grono, kiść, grupka. Za prekursora klasteringu uznaje się brytyjskiego ekonomistę A. Marshalla, który w 1890 roku zwrócił uwagę na fakt, że część gałęzi przemysłowych tej samej lub komplementarnej branży, które dzięki koncentracji w określonym regionie przynoszą wiele korzyści dla działających tam firm i samego regionu.

Jednak samo pojęcie klastra do słownika ekonomii wprowadził w 1990 roku M.E. Porter. Wskazywał on na licznie występujące na świecie geograficzne skupiska przedsiębiorstw o podobnej lub pokrewnej branży, które stanowią o przewadze gospodarczej pewnych państw nad pozostałymi.

„Klaster to geograficzne skupisko wzajemnie powiązanych firm, wyspecjalizowanych dostawców, jednostek świadczących usługi, firm działających w pokrewnych sektorach i związanych z nimi instytucji w poszczególnych dziedzinach, jednocześnie współdziałających i konkurujących ze sobą”.

Obecnie w literaturze fachowej najczęściej przywoływanymi skupiskami uznanymi za klastry są firmy skoncentrowane w ramach następujących sektorów produkcyjnych w różnych państwach świata:

- motoryzacyjny (Detroit, Toyota City, południowe Niemcy),
- farmaceutyczny (Bazylea, New Jersey),
- zegarmistrzowski (Szwajcaria),
- lotniczy (Seattle, Montreal, Tuluza),
- produkcji filmowej (Hollywood, Bollywood).

Wyodrębnia się także klastry:

- usług finansowych i ubezpieczeniowych (Londyn, Nowy Jork, Hongkong),
- upraw i obrotu produktami roślinnymi (kwiaciarstwo w Holandii),
- mody (Paryż, Mediolan),
- rozwoju oprogramowania (Bangalore).

Za najstynniejszy klaster na świecie uznawana jest Dolina Krzemowa w północnej Kalifornii, gdzie od lat 50-tch XX wieku skoncentrowanych jest tysiące firm z sektorów zaawansowanych i nowych technologii, głównie komputerowych.

2. KLASTRY W STRATEGII EUROPA 2020

Wysoka efektywność pierwszych europejskich klastrów powstałych w Finlandii w 1997 roku sprawiły, że instytucje unijne uznały za istotne ich wspieranie. Zwrócono uwagę na korzyści płynące ze współpracy i zarazem konkurowania w modelu klastrowym, a w szczególności na rolę klastrów w procesie ewolucji od transformacji europejskiego przemysłu w kierunku nowych strategicznych specjalizacji.

W obowiązującym w obecnej dekadzie programie unijnym Strategia „Europa 2020” nacisk został położony na zatrudnienie oraz wzrost gospodarczy. Zwrócono także uwagę na podnoszenie jakości istniejących klastrów i zwiększanie liczby klastrów światowych, ze względu na wielkość zatrudnienia, liczbę podmiotów oraz obszar ich specjalizacji.

Oprócz kwestii m.in.: ułatwienia mapowania klastrów europejskich, poprawy ich zarządzania, za istotne uznano także internacjonalizację firm sektora MŚP poprzez klastry, co w efekcie ma doprowadzić do powstawania nowych przemysłów oraz na włączenie klastrów w procesy określania

i wdrażania inteligentnych specjalizacji. Są ponadto konsolidowane programy wspierające współpracę transgraniczną, w tym w formie klastrów.

W celu monitorowania rozwoju europejskich klastrów korzysta się z metodologii benchmarkingu. Jest to analiza / badanie porównawcze, które polega na zestawieniu stosowanych procesów, metod i praktyk przez klastry, co pozwala na wybór najlepszych klastrów w danej klasie, branży lub państwie, a w dalszej kolejności na skopiowanie i wprowadzenie do własnej organizacji (tu: klastra) sprawdzonych i zarazem najlepszych wzorów postępowania.

3. KLUCZOWE KLASTRY KRAJOWE

Konsekwencją wdrażania założeń Strategii Europa 2020 była zastosowana w Polsce koncepcja wyłonienia Kluczowych Klastrów Krajowych (KKK). Uznano, że silne klastry w polskich regionach powinny stanowić podstawę wyłaniania specjalizacji gospodarczych, z natury rzeczy opartych o przedsiębiorstwa, sektor B+R i uczelnie, jak również instytucje otoczenia biznesu funkcjonujące w regionie. Ponadto KKK powinny być jednostkami, które mają m.in.: istotne znaczenie dla gospodarki Polski oraz mają wysoki potencjał konkurencyjności na globalnych rynkach.

Obecnie po dwóch rundach konkursów wyłoniono łącznie 16 Kluczowych Klastrów Krajowych (7 w 2015 i 9 w 2016 roku), których data ważności statusu KKK upływa odpowiednio we wrześniu 2018 oraz w październiku 2019 roku.

Polskie klastry ze statusem KKK:

I runda:

- Klaster Dolina Lotnicza,
- Klaster Interizon,
- Klaster Obróbki Metali,
- Mazowiecki Klaster ICT,
- Polski Klaster Aluminium,
- Wschodni Klaster Budowlany,
- Zachodniopomorski Klaster Chemiczny „Zielona Chemia”,

II runda:

- Śląski Klaster Lotniczy,
- NUTRIBIOMED Klaster,
- Klaster Logistyczno-Transportowy Północ -Południe,
- MedSilesia – Śląska Sieć Wyrobów Medycznych,
- Wschodni Klaster ICT,
- Klaster LifeScience Kraków,
- Klaster Zrównoważona Infrastruktura,
- Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu,
- Bydgoski Klaster Przemysłowy.

Cechy charakterystyczne KKK:

1. wielkość i struktura klastra (liczba podmiotów, w szczególności firm - MMSP, dużych),
2. zatrudnienie w klastrze,
3. aktywność uczestników (członków) klastra i współpraca wewnątrz klastra,
4. koncentracja terytorialna podmiotów klastrowych,
5. specjalizacja klastra,
6. B+ R w klastrze,
7. innowacyjność klastra,
8. zasoby klastra (materialne, ludzkie, finansowe, etc.),
9. obecność klastra i firm klastrowych na rynkach zagranicznych,
10. rozpoznawalność krajowa i międzynarodowa klastra,
11. rola koordynatora i zarządzanie klastrem.

4. LUBUSKIE KLASTRY I INICJATYWY KLASTROWE - RETROSPEKCJA

Zjawisko występowania klastrów i inicjatyw klastrowych w województwie lubuskim pokazuje, że liczba tych aktywnie działających jest niewielka. Ich przeżywalność jest krótka, a jednocześnie systematycznie pojawiają się nowe organizacje i podmioty. Wynika to m.in. z dużego rozdrobnienia sektora prywatnego, małej liczby innowacyjnych rozwiązań wdrażanych w przedsiębiorstwach, mniejszej niż w innych województwach liczby ośrodków B+R, jak też braku wyraźnych powiązań i zdolności do łączenia się firm w klastry.

W województwie lubuskim w dziesięcioleciu 2008-2018 podjęto próby utworzenia 33 klastrów. Większość z tych inicjatyw nie osiągnęła stadium klastra, po krótkim okresie działania zaprzestały swojej działalności ze względu na niemożność sformalizowania podmiotu, braku wyłonionej struktury organizacyjnej oraz lidera, który dysponując odpowiednimi środkami finansowymi mógłby zapewnić stabilne wieloletnie działanie klastra.

Do 2015 roku klastry próbowano tworzyć w Kargowie, Nowej Soli, Sławie, Sulechowie, Świebodzinie, Wschowie, Zielonej Górze, Żarach oraz Kostrzynie n. Odrą i w Gorzowie Wielkopolskim, a objęły one m.in. branże: agrotechniczną, budowlaną, edukacji, energii odnawialnej, IT, logistyczną, medyczno-turystyczną, rolno-spożywczą, winiarską oraz motoryzacyjną. Przymuszczalnie największa intensywność tworzenia inicjatyw klastrowych i klastrów przypadła na lata 2008-2012.

Większość powstałych w tamtym okresie i wymienionych poniżej 21 podmiotów nie funkcjonowało, ewentualnie były w 2017 roku w stanie uśpienia. Są to:

1. Centrum Lubuskich Innowacji Agrotechnicznych, Żary

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”

Prezes Roman Lichwiarz 668 407 972;

ul. Górnośląska 26, Żary 68-200

tel. (68) 470 36 06, fax: (68) 470 36 01;

gssamopomoc06@interia.pl, gszary@interia.pl ; www.gszary.pl (już jej nie ma)

2. Fundacja Lubuski Klaster Edukacyjny "Discare", Zielona Góra

Osoba prowadząca: Marek Kołodziejski

ul. Ludowa 5C, 65-001 Zielona Góra (firma TON COLOR)

Tel.: 68 324 07 06, e-mail: kolodziejski@toncolor.com.pl; discare@discare.com.pl

3. Klaster budowlany (inicjatywa zakończona fiaskiem), Żary

Osoba prowadząca: Grażyna Bar

ul. Wrocławska 12, 68-200 Żary

Tel.: 697 712 716, e-mail: g.bar@opzl.pl

4. Klaster Edukacji Lubuskie Brandenburgia, Gorzów Wlkp.

Osoba prowadząca: Józef T. Finster - Prezes Komitetu Sterującego

Tel. 883 324 549

5. Klaster Energii Odnawialnej (LUB-BRAN) – inicjatywa transgraniczna, Gorzów Wlkp.

Osoba prowadząca: David Furmanek (+49) 335 401 63 25, e-mail: info@viadrinasprachen.com.

Osoba do kontaktów Polsce; Waldemar Buchta tel. kom.: +48 601 945 033,

Koordynatorem jest firma: De Po Wi Deutsch-Polnische Wirtschafts-entwicklungsgesellschaft mbH Frankfurt/O, Bergstrasse 32 ,15230 Frankfurt (Oder);
prezes Reinhard Petzold - wiceprzewodniczący Stowarzyszenia.;
kontakt; tel. + 49 335 644 39; e-mail; info@depowi.de.

6. Klaster gospodarki odpadami (inicjatywa), Zielona Góra

Osoba ówczśnie prowadząca: Wojciech Janka
Tel.: +48 68 322 91 04, 601 943 074, e-mail: sekretariat@zgkim.zgora.pl
ul. Zjednoczenia 110A, 65-120 Zielona Góra

7. Klaster logistyki, Nowa Sól

Osoba prowadząca: Andrzej Matłoka
Tel.: +48 68 45 90 354 ; Mob. +48 88 331 54 15
e-mail: dyrektor@interiorns.home.pl
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 12, 67-100 Nowa Sól

8. Klaster spożywczy (pieczarki, kompostownia) - inicjatywa, Wschowa

9. Klaster spożywczy (przetwory mięsne) - inicjatywa, Sława

Klasy nr 8 i 9 Osoba prowadząca: Marta Hajduk – realizacja inicjatywy zawieszona
Tel.: 884 782 630 , e-mail: m.hajduk@opzl.pl
ul. Rynek 9, 67-400 Wschowa

10. Klaster Transportu, Spedycji i Logistyki, Świebodzin

Osoba prowadząca: Michał Sienkiewicz
2S Logistics Sp. z o.o.; ul. Park Chopina 4, 66-200 Świebodzin
Tel.: +48 68 475 36 56, +48 684 587 645

11. Klaster Wsparcia Biznesu, Gorzów Wlkp.

wcześniej: Lubuska Fundacja Zachodnie Centrum Gospodarcze
ul. Targowa 9, 66-400 Gorzów Wlkp.
tel. +48 95 735 49 00 mob. +48 601250 939 fax +48 95 720 87 18,
e-mail: tadeusz@tomasik.info www.business-cluster.eu,
BIURO NIEMCY: Business and innovation Centre Frankfurt;
Business Cluster D-15236 Frankfurt (Oder),

12. Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna LOTUR – Zielona Góra

Osoba prowadząca: Jadwiga Błoch (Prezes LOTUR)
Tel.: +48 68 45 65 553, 607 065 755
e-mail: j.bloch@lotur.eu
ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra

13. Lubuski Klaster III Sektora, Zielona Góra

Przewodniczący Klastra: Ryszard Napierała, tel. 668 826 568
Opiekun Biura/Wice przewodnicząca Klastra: Irena Sternal, tel. 600 018 119
Siedziba: ul. Sowińskiego 27, 65 – 419 Zielona Góra

14. Lubuski Klaster Elektrotechniki, Informatyki i Telekomunikacji (inicjatywa), Zielona Góra

Osoba prowadząca: Arkadiusz Kowalewski
Tel.: +48 601 55 48 97, e-mail: arkadiusz.kowalewski@lppt.pl ; info@lkeiit.pl ; www.lkeiit.pl

Adres korespondencyjny: ul. Stary Rynek 1, 65-067 Zielona Góra
Adres siedziby: ul. Syrkiewicza 6, Nowy Kisielin

15. Lubuski Klaster Energetyki Odnawialnej i Efektywności Energetycznej, Sulechów

Osoba prowadząca: Radosław Grech (PWSZ Sulechów)
ul. Armii Krajowej 51, 66-100 Sulechów
Tel.: 793 569 121, 609 383 156, (68) 352 01 01

16. Lubuski Klaster Szkoleniowo-Doradczy na rzecz Produktu Regionalnego, Kostrzyn nad Odrą

Osoba prowadząca: Henryk Piekarski, Tel.: 603 040 127, rektor@wssz.pl
ul. Mickiewicza 20, 66-470 Kostrzyn nad Odrą

17. Lubuski Szlak Wina i Miodu, Zielona Góra

Osoba prowadząca: Przemysław Karwowski
tel.: 502 307 412, e-mail: winiarze@winiarze.zgora.pl www.winiarze.zgora.pl
Stary Rynek 1, 65-067 Zielona Góra

18. Regionalny Klaster Motoryzacyjny, Nowa Sól

Piotr Kowalczyk tel. kom +48 660 169 631
P-D-C-A SZKOLENIA, DORADZTWO
ul. Moniuszki 11B, 67-106 Otyń

19. Stowarzyszenie Gmin Turystycznych „Od Obry do Odry”, Kargowa

Wcześniej Klaster turystyczny (inicjatywa) – Kargowa
tel.: (68) 352 51 31 , urząd@kargowa.pl
ul. Rynek 33, 66 120 Kargowa

20. Zachodni Klaster Papierniczy (inicjatywa), Kostrzyn nad Odrą

Osoba prowadząca: Michał Jarczyński; tel.: +48 61 62 62 007;
michal.jarczyński@arcticpaper.com, karolina.magdziarek@arcticpaper.com
ul. J.H. Dąbrowskiego 334 A, 60-406 Poznań

21. Zachodni Klaster Turystyczno-Medyczny, Gorzów Wlkp.

Osoba prowadząca: Jacek Bachalski; Koordynator: Gorzowskie Centrum Medyczne Medi-Raj
tel. (95) 71 51 163

5. MONITORING KLASTRÓW LUBUSKICH WG PARP-U (2010 – 2015)

Promowaniem i monitorowaniem klastrów w Polsce zajmuje się Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP). Dotychczas PARP opublikowała 42 różnorodne opracowania, poradniki, katalogi i raporty nt. klasteringu oraz działalności klastrów oraz organizacji klastrowych w Polsce.

Na szczególną uwagę zasługują Benchmarkingi klastrów (trzy edycje: 2010, 2012 i 2014), katalog pt. Klasy w województwie lubuskim (2011) oraz Raport z inwentaryzacji klastrów w Polsce – 2015. Publikacje te ze względu na bogactwo informacji pozwalają na retrospektywne wyszczególnienie klastrów oraz inicjatyw klastrowych w województwie lubuskim, z uwzględnieniem obszaru gmin należących do Euroregionu Sprewa - Nysa - Bóbr.

Na uwagę zwraca fakt, że w 5 ww. publikacjach PARP-u wyszczególniono 6 podmiotów z województwa lubuskiego (tabela poniżej). Lubuski Klaster Metalowy (LKM) z Gorzowa Wielkopolskiego wymieniany jest we wszystkich 5 publikacjach. Jako jedyny z lubuskiego spełnia on wymagania Standardów Zarządzania Klastrem oraz nadal aktywnie prowadzi swoją działalność. Klaster Archiwizacji Cyfrowej (KAC) z Nowej Soli pojawia się w 2 opracowaniach PARP-u, ale nie w benchmarkingach.

Podobnie pozostałe cztery klastry, które występują w 2 publikacjach po jednym razie, ale żaden nie występuje w benchmarkingu klastrów. W ostatniej publikacji PARP-u z 2015 roku zinwentaryzowano 4 klastry. Są to ww. LKM i KAC, ponadto Lubuski Klaster Przedsiębiorczości i Turystyki (Lubrza) oraz Zachodni Klaster Informatyki i Bezpieczeństwa IT e-COOP (Zielona Góra). Ich profile działalności przedstawiono na kolejnych stronach, w załączniku.

Klastry lubuskie opisane w publikacjach PARP (w latach 2010 – 2015)

Lp	Nazwa lubuskiego klastra	2010* (B K)	2011* (K- Lub)	2012* (B K)	2014* (B K)	2015*** (R inw)
1.	Klaster Archiwizacji Cyfrowej (Nowa Sól)		X			X
2.	Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna LOTUR (Zielona Góra)		X			
3.	Lubuski Klaster Metalowy (Gorzów Wlkp.)	X	X	X	X	X
4.	Lubuski Klaster Przedsiębiorczości i Turystyki (Lubrza)					X
5.	Lubuski Klaster Szkoleniowo-Doradczy na Rzecz Produktu Regionalnego (Kostrzyn nad Odrą)		X			
6.	Zachodni Klaster Informatyki i Bezpieczeństwa IT e-COOP (Zielona Góra)					X

* - benchmarkingi klastrów (2010, 2012, 2014)

** - Klastry w województwie lubuskim (2011)

*** - Raport z inwentaryzacji klastrów w Polsce 2015

6. KLASTRY LUBUSKIE POWSTAŁE W LATACH 2015 - 2018

Od czasu przeprowadzonej przez PARP inwentaryzacji w 2015 roku, na mapie regionu pojawiło się 8 kolejnych inicjatyw klastrowych i klastrów, z których aż 5 w branży energetycznej.

Interdyscyplinarną jest powstała w 2015 roku Lubuska Sieć Innowacji (LSI) z siedzibą w Gorzowie Wlkp. . Stanowi partnerstwo kilkudziesięciu podmiotów (głównie z sektora MŚP), które wpisują się w Regionalne Inteligentne Specjalizacje województwa lubuskiego. W LSI działają głównie firmy, uczelnie i parki wyrażające zainteresowanie współpracą przy realizacji projektów z elementami innowacji.

W latach 2017-2020 realizowany jest projekt pt. EuRegionet Internacjonalizacja sieci i klastrów (NWC/SK) realizowanego z programu współpracy INTERREG V A BB-PL. Partnerem wiodącym

projektu jest Business and Innovation Centre Frankfurt (Oder) GmbH (Centrum biznesu i innowacji), a pozostałymi partnerami są:

- Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”, Gubin,
- Lubuska Organizacja Pracodawców, Gorzów Wlkp.,
- Centrum für Innovation und Technologie GmbH (Centrum Innowacji i Technologii), Forst(L.).

Celem projektu jest stworzenie polsko-niemieckiej informacyjnej i konsultingowej platformy wsparcia dla istniejących lub tworzących się sieci i klastrów. Jednym z rezultatów projektu mają być dwa nowopowstałe klastry na polsko – niemieckim pograniczu, których uczestnikami będą firmy sektora MŚP, nauki oraz instytucje państwowe i administracja regionalna.

W efekcie podjętych działań w 2017 roku utworzono Klaster Zwalczenia Roślin Inwazyjnych oraz Klaster Turystyki Historycznej.

Impulsem do tworzenia klastrów w branży energetycznej stała się ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. nowelizująca ustawę z dnia 20.02.2015 roku o odnawialnych źródłach. Kluczowym był punkt 15a w brzmieniu: „klaster energii – cywilnoprawne porozumienie, w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego, dotyczące wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw, w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, na obszarze działania tego klastra nieprzekraczającym granic jednego powiatu w rozumieniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 814) lub 5 gmin w rozumieniu ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446); klaster energii reprezentuje koordynator, którym jest powołana w tym celu spółdzielnia, stowarzyszenie, fundacja lub wskazany w porozumieniu cywilnoprawnym dowolny członek klastra energii, zwany dalej „koordynatorem klastra energii”.

Przyjęta w 2015 roku ustawa wprowadziła aukcyjny system sprzedaży energii, wspierając produkcję energii ze źródeł odnawialnych. Z kolei nowelizacja ustawy z 2016 roku wprowadziła nowe zasady wsparcia, umożliwiając gminom podejmowanie konkretnych działań w zakresie produkcji „zielonej energii” w formule klastra.

W krótkim czasie w Polsce powstało kilkadziesiąt struktur klastrowych. W Zestawieniu klastrów energii i inicjatyw klastrowych przygotowanym przez Ministerstwo Energii w dniu 20.09.2017 roku miało funkcjonować 55 klastrów w Polsce, w tym 3 województwie lubuskim. Są to:

- Klaster Bobrowice – Zielona elektromobilność,
- Klaster Energetyczny Gmina Gubin – ani gmina wiejska ani miasto Gubin nie są twórcami, ani partnerami tego klastra.
- Witnica – gmina zrównoważona energetycznie.

Oprócz wymienionej trójki w mediach pojawiły się informacje o 2 kolejnych podmiotach, którymi są:

- Komunalny Klaster Energii Odnawialnej (gmin powiatu słubickiego),
- Gorzowski Klaster Energii,
- Zielonogórski Klaster Energii.

Cechą wspólną powstałych 5 klastrów energii ma być współpraca w zakresie wytwarzania, obrotu i dystrybucji energii, w celu stworzenia obszarów zrównoważonych i samowystarczalnych energetycznie, jak również poprawy lokalnego bezpieczeństwa energetycznego.

Należy zaznaczyć, że w województwie lubuskim przed 2015 roku funkcjonowały 2 klastry energii. Potencjał Lubuskiego Klastra Energetyki Odnawialnej i Efektywności Energetycznej z Sulechowa wykorzystywany jest obecnie w przedsięwzięciach członków Zielonogórskiego Klastra Energii, w celu wprowadzania innowacyjnych rozwiązań w zakresie odnawialnych źródeł energii.

7. ZAŁĄCZNIK:

CHARAKTERYSTYKA LUBUSKICH KLASTRÓW FUNKCJONUJĄCYCH W LATACH 2015 - 2018:

LUBUSKIE KLASTRY ENERGII POWSTAŁE W LATACH 2017 – 2018

Komunalny Klaster Energii Odnawialnej (gmin powiatu słubickiego)

Urząd Miejski w Słubicach
ul. Akademicka 1 ; 69 - 100 Słubice
tel: +48 (95) 737 20 00 ; fax: +48 (95) 758 28 80
slubice@slubice.pl ; www.slubice.pl

W lutym 2018 roku z inicjatywy burmistrza Słubic Tomasza Ciszewicza utworzono komunalny Klaster Energii Odnawialnej. W przedsięwzięcie to zaangażowało się pięć gmin: Słubice, Ośno Lubuskie, Cybinka, Rzepin oraz Górzycza. Powołanie Klastra ma na celu tworzenie elektrowni fotowoltaicznych i bioelektrowni, tak aby osiągnąć przewidywaną moc odnawialnych źródeł energii poziomie 3 MW w jednej gminie. Planowane są instalacje średniej wielkości tj. do 1MW oraz mikroinstalacje. Docelowo gminy będą tak zwanymi „wyspami energetycznymi”, czyli mogą uzyskać całkowitą samowystarczalność, a nadwyżka wyprodukowanej energii będzie mogła zostać odsprzedana do sieci.

Nadrzędnym celem Klastra jest prowadzenie działalności, mającej na celu wspólne i skoordynowane równoważenie podaży oraz zapotrzebowania na energię lub paliwa gazowe na obszarze gmin wchodzących w skład Klastra, poprzez działalność w zakresie ich wytwarzania, dystrybuowania i obrotu.

Twórcy Klastra przewidują, że mieszkańcy, którzy będą chcieli korzystać z energii odnawialnej, będą mogli ubiegać się o finansowe wsparcie ze strony Unii Europejskiej. Ponadto realizacja przedsięwzięcia, czyli korzystanie z odnawialnych źródeł energii umożliwi redukcję gazów cieplarnianych oraz innych zanieczyszczeń (pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu).

Klaster Energii „Witnica – gmina zrównoważona energetycznie”

Urząd Miasta i Gminy
ul. Plac Andrzeja Zabłockiego 6; 66-460 Witnica
tel.: (95) 721 64 40 ; fax.: (95) 751 52 18
urząd@witnica.pl ; <http://witnica.pl/>

W dniu 13 października 2017 roku Rada Miejska w Witnicy przyjęła Uchwałę w sprawie porozumienia o utworzeniu Klastra Energii „Witnica – gmina zrównoważona energetycznie”. Zgodnie z treścią Uchwały założycielami i pierwszymi partnerami współtworzącymi ww. Klaster Energii będą Gmina Witnica oraz warszawska spółka Solarpark Samas.

Celem podstawowym Klastra jest inwestycja w źródła energii odnawialnych takich jak fotowoltaika, biogazownie, spalarnie biomasy oraz systemy magazynowania energii.

Dzięki działaniom Klastra zostaną wdrożone systemy organizacji lokalnego systemu konsumpcji energii, który zaangażuje i integruje Gminę, społeczność lokalną, wytwórców energii, lokalnych przedsiębiorców oraz Operatora Systemu Dystrybucji. Ponadto dobranie mixu energetycznego mają doprowadzić do zwiększenia niezależności energetycznej gminy oraz lokalnego obniżania kosztów energii.

Koordynatorem Klastra jest spółka Solarpark Samas, która będzie odpowiedzialna za rozwój klastra, pozyskiwanie środków zewnętrznych, ale ponadto za nawiązywanie współpracy z ośrodkami naukowymi, przedsiębiorcami oraz instytucjami otoczenia biznesu.

Gorzowski Klaster Energii

Inneko Sp. o.o.

ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wlkp.

Tel. +48 95 722 53 85 ; Kom. +48 730 020 252

biuro@gke.biz.pl ; www.gke.biz.pl

We wrześniu 2017 roku w efekcie współpracy firm zajmujących się produkcją energii z biomasy i biogazu powołano do życia Gorzowski Klaster Energii (GKE). Liderem Klastra jest Inneko Sp. z o.o., która zajmuje się przetwarzaniem odpadów dla Gorzowa Wielkopolskiego. Funkcję koordynatora klastra pełni Krajowy Instytut Energetyki Rozproszonej sp. z o.o. (KIER) z Warszawy, który jest jednocześnie autorem kompleksowej strategii rozwoju klastra. Ponadto ma m.in. czuwać nad przestrzeganiem standardów zarządzania, a także inicjować i nadzorować działania nad optymalizacją salda wytwórczo-odbiorczego.

Członkami klastra są firmy, które charakteryzują się wieloletnią wzajemną współpracą oraz koncentracją działalności w Gorzowie Wlkp. Są to producenci energii biogazowej, z biomasy oraz fotowoltaicznej, w tym:

- Bioenergy Farm Stanowice Sp. z o.o. zajmująca się produkcją energii cieplnej i elektrycznej z lokalnej biomasy,
- ENERI Sp. z o.o. ze Stanowic, działająca w branży fotowoltaicznej,
- Neo Energy Sp. z o.o. z Warszawy, wytwórca energii pochodzącej z biogazu wysypiskowego pochodzącego z wysypiska należącego do Inneko,

oraz odbiorcy energii:

- Gorzowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.,
- ENERIS Surowce Sp. z o.o. z Warszawy.

Podmiotami współpracującymi z GKE są:

- Gmina Bogdaniec,
- Gorzowski Ośrodek Technologiczny Park Naukowo – Przemysłowy Sp. z o.o.,
- ENEA Operator,
- Uniwersytet Zielonogórski.

Intencją twórców i członków GKE jest wdrażanie na obszarze działania klastra nowatorskich rozwiązań, których celem jest optymalizacja i koordynacja procesów utylizacji odpadów, wykorzystania lokalnych zasobów energetycznych, wytwarzania, konsumowania i dystrybucji energii przy poszanowaniu środowiska naturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem dbałości o jakość powietrza.

Trwają prace nad wdrożeniem autorskiej technologii spalania paliwa alternatywnego RDF, pozyskiwanego ze składowiska odpadów Inneko. Gorzowski Klaster Energii posiada też daleko idące plany w kwestii wdrożenia elektrycznych pojazdów do transportu odpadów, ładowanych ze źródeł produkujących energię z odpadów. W ramach klastra prowadzone są także prace badawcze nad takimi projektami jak linia do przetwarzania odpadów niebezpiecznych czy badania nad termicznym przekształcaniem odpadów. W tym celu powstaje badawczy model zgazowycza. Ta technologia ma się przyczynić w znacznym stopniu do ograniczenia zanieczyszczeń oddawanych do atmosfery z procesu spalania paliw stałych i ciekłych. Produkowana energia elektryczna i ciepła ma zaspokajać potrzeby lokalnych odbiorców, w tym: gminy, gospodarstwa domowe czy średnie przedsiębiorstwa.

Zielonogórski Klaster Energii

Mazel S. A.
ul. Inżynierska 3 ; 67-100 Nowa Sól
+48 (68) 45 70 100
biuro@mazel.pl ; www.mazel.pl

W czerwcu 2017 roku 9 podmiotów podpisało list intencyjny w sprawie utworzenia Zielonogórskiego Klastra Energii. Klaster jest inicjatywą miasta Zielona Góra, Uniwersytetu Zielonogórskiego, firm z Lubuskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego, Centrum Energetyki Odnawialnej z Sulechowa oraz Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podmiotami z branży są Enea Operator i Enea Innovation, a koordynatorem Klastra jest spółka Mazel.

Celem inicjatywy jest optymalizacja warunków inwestycyjnych poprzez rozwój i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego oraz całości energii dla Aglomeracji Zielonogórskiej. W ramach współpracy realizowane będą następujące zadania:

- poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Aglomeracji zielonogórskiej,
- wdrażanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych w energetyce regionalnej,
- rozpowszechnianie rozwiązań zmierzających do poprawy efektywności energetycznej,
- zmniejszenie energochłonności i emisyjność gospodarki w skali lokalnej i regionalnej,
- inicjowanie działań na rzecz rozwoju elektromobilności w Aglomeracji Zielonogórskiej,
- rozwój energetyki rozproszonej, lokalnych źródeł OZE, kogeneracji, trigeneracji w Aglomeracji Zielonogórskiej.

Spółka Mazel razem z Eneą Operator, pracują nad modelem lokalnej inteligentnej sieci energetycznej. Enea Operator odpowiedzialny będzie za budowę nowych linii zasilających Lubuski Park Przemysłowo-Technologiczny w Starym Kisielinie wraz z nowym Głównym Punktem Zasilania.

W myśl listu Zielonogórski Klaster Energii w roku 2017 przyjmie formę organizacyjną, a w ciągu roku rozpocznie działalność operacyjną.

Klaster Bobrowice – Zielona elektromobilność

Urząd Gminy Bobrowice
131 Bobrowice 66-627
+48 (68) 391 92 00 / +48 (68) 391 32 80
sekretariat@bobrowice.pl

Klaster zlokalizowany w Bobrowicach (powiat krośnieński) powstał w celu zwiększania niezależności energetycznej Gminy Bobrowice energią ze źródeł odnawialnych zlokalizowanych na terenie powiatu krośnieńskiego oraz rozwijania elektrycznego transportu aglomeracji zielonogórskiej.

Głównymi podmiotami Klastra są:

1. Gmina Bobrowice,
2. Miasto Zielona Góra – odbiorca energii niezbędnej do wprowadzenia zintegrowanego systemu bez emisyjnego transportu publicznego w Zielonej Górze,
3. Enea Operator – oferujący stację ładowania i wymiany baterii w autobusach elektrycznych, oraz system sieci dystrybucyjnej,
4. Enea – odpowiedzialna za optymalizację pracy źródeł wytwórczych,
5. Baywa – inwestor i wytwórca energii z farmy fotowoltaicznej (Bobrowice),

6. Ursus Bus - producent autobusów elektrycznych.

Przestarzała sieć dystrybucyjna terenów peryferyjnych (takich jak np. gminy Bobrowice) sprawia, że mogą one być narażone na ograniczenia dostaw energii, słabszy będzie tam rozwój sieci ciepłowniczej czy gazowej. Aby sprostać tym problemom członkowie Klastra zdecydowali się na wykorzystanie lokalnie dostępnych surowców energetycznych w sposób najbardziej efektywny kosztowo, przy wykorzystaniu dostępnej infrastruktury technicznej lub możliwości jej utworzenia. Inwestycje w infrastrukturę zostaną przeprowadzone dzięki wiedzy i kapitałowi jego uczestników.

Budowa Klastra oparta jest na koncepcji modułowej, tzn. na budowaniu obszaru złożonego z modułów, które mogą być ze sobą powiązane poprzez wdrażanie rozwiązań zrównoważonej energii. Są to moduły obejmujące: agroenergetykę, modelowanie i zarządzanie energią, magazyny ciepła, chłodu i energii elektrycznej, wirtualne elektrownie, mikrosieci, instalacje OZE, zrównoważone budownictwo, ekologiczny transport oraz edukację i Inteligentną gminę.

Głównym elementem Klastra jest inwestycja w źródła energii odnawialnych takich jak fotowoltaika, biogazownie, spalarnie biomasy oraz systemy magazynowania energii, z których wytworzona energia elektryczna będzie zaspokajała lokalne zapotrzebowanie i zielonogórski elektryczny transport publiczny.

Twórcy Klastra przewidują działania rozłożone na lata, które obejmują trzy kluczowe okresy. W pierwszym okresie tzn. w 2018 roku zostaną opracowane projekty tworzenia infrastruktury ładowania, kolejne dwa lata do 2020 roku to rozwój infrastruktury ładowania pojazdów z napędem elektrycznym. W latach 2020 – 2025 planowane jest- wg twórców klastra - wprowadzenie pojazdów z napędem elektrycznym dla administracji publicznej powiatu krośnieńskiego.

LUBUSKIE KLASTRY POWSTAŁE W LATACH 2015 – 2017

Klaster Zwalczenia Roślin Inwazyjnych

Lubuska Organizacja Pracodawców
ul. Jagiellończyka 17/1 ; 66-400 Gorzów Wlkp.
tel./fax /095/ 722 75 30
lopgorzow@wp.pl ; <http://www.lp.wsb.gorzow.pl>
Kierownik projektu: Józef Finster

Od kwietnia 2017 roku trwają prace nad utworzeniem Klastra Zwalczenia Roślin Inwazyjnych. Inicjatywa nadal jest w fazie organizacyjnej. Opracowano materiały informacyjne i przeprowadzono w czerwcu pierwsze szkolenia, a we wrześniu 2017 roku w Mironicach podpisano list intencyjny / deklarację przystąpienia do prac związanych z utworzeniem Klastra Zwalczenia Roślin Inwazyjnych. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem umowy partnerskiej, statutu oraz strategii klastra, a w ślad za nimi będzie opracowana marka klastra.

Klaster ma charakter transgraniczny i jest realizowany w ramach projektu EuRegioNet - Internacjonalizacja Sieci i Klastrow przez Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” wraz z Lubuską Organizacją Pracodawców w Gorzowie Wielkopolskim, Centrum Biznesu i Innowacji we Frankfurcie nad Odrą oraz Centrum Innowacji i Technologii w Forst (w ramach Programu Współpracy INTERREG VA Brandenburgia-Polska 2014-2020).

Powstanie Klastra to odpowiedź na unijne rozporządzenie nakładające na państwa członkowskie (od 2015 roku) obowiązek prowadzenia działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych roślin, zwierząt i grzybów gatunków obcych. Zwłaszcza tych gatunków, które wpuszczone do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym. A te występują w województwie lubuskim, np. bardzo toksyczny Barszcz Sosnkowskiego.

Inicjatywa klastrowa, ze względu na powszechne występowanie roślin inwazyjnych jest adresowana do wielu środowisk, w tym przedstawicieli instytucji samorządowych, urzędów, jak również do zainteresowanych osób fizycznych. Przedstawiciele Lasów Państwowych inwentaryzują gatunki obce w regionalnych lasach oraz metody postępowania i zakres prac po ich zidentyfikowaniu. Środowiska naukowe są zainteresowane zagadnieniami związanymi z biologią i zwalczaniem gatunków inwazyjnych występujących na polsko – niemieckim pograniczu.

Klaster Turystyki Historycznej

Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa – Nysa – Bóbr”

ul. Piastowska 18 ; 66 – 620 Gubin

tel. +48 (68) 455 80 50

Kierownik projektu: Mariusz Welman „EuRegionNet – Internacjonalizacja Sieci i Klastrow”

tel. +48 (68) 455 80 58

<http://euroregion-snb.pl/program/interreq/euroregionet>

Jest to polsko-niemiecki klaster dla przedsiębiorców branży turystycznej. Klaster powstał w ramach projektu „EuRegionNet – Internacjonalizacja Sieci i Klastrow”, który realizują: Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa – Nysa – Bóbr” wraz z Lubuską Organizacją Pracodawców w Gorzowie Wlkp., Centrum Biznesu i Innowacji we Frankfurcie nad Odrą i Centrum Innowacji i Technologii w Forst.

Klaster Turystyki Historycznej ma być platformą integracji i inspiracji przedsiębiorców branży turystycznej i samorządów w celu poprawy jakości i dostępności oraz rozwoju i promocji oferty turystycznej dla mieszkańców pogranicza lubusko-brandenburskiego.

Klaster adresowany jest do jednostek naukowo – badawczych (np. BTU Cottbus – Senftenberg, Uniwersytet Zielonogórski, Akademia Jakuba z Paradyża, Uniwersytet Europejski Viadrina, IHP Frankfurt /Oder), instytucji państwowych i administracji regionalnej oraz instytucji otoczenia biznesu.

Lubuska Sieć Innowacji

Stanowice 29, 66-450 Bogdaniec

Telefon: +48 (95) 781 70 85

biuro@lubuskasiecinnowacji.pl ; p.gramza@lubuskasiecinnowacji.pl ;

<http://lubuskasiecinnowacji.pl/projekty>

Lubuska Sieć Innowacji to Partnerstwo 50 podmiotów wpisujących się w Regionalne Inteligentne Specjalizacje (RIS-y) województwa lubuskiego. Są to głównie firm sektora MŚP, uczelni oraz parków technologicznych, które są zainteresowane współpracą przy realizacji projektów z elementami innowacji. Partnerstwo jest luźną formą współpracy pomiędzy podmiotami, określaną jako inicjatywa klastrowa. Tworząc partnerstwo skupiono podmioty, które chcą współpracować na różnych zasadach przy realizacji projektów B+R.

Partnerstwo powstało z inicjatywy dwóch lubuskich parków technologicznych: Parku Naukowo-Technologicznego UZ oraz Gorzowskiego Ośrodka Technologicznego Parku Naukowo-Przemysłowego. Koordynatorem prac Partnerstwa jest Stowarzyszenie Lubuska Sieć innowacji. Jest to Stowarzyszenie osób fizycznych (27 członków), które reprezentują różne dziedziny życia gospodarczego i naukowego. Osoby te deklarują chęć współpracy podczas realizacji projektów B+R oraz są zapleczem kadrowym dla Lubuskiej Sieci Innowacji.

Spośród zrealizowanych projektów na uwagę zasługuje EkoSystem Innowacji. Jest to kompleksowe narzędzie do weryfikacji innowacyjnych projektów, budowania konsorcjów do ich realizacji, tworzenia rozproszonych działów B+R oraz zarządzania wartością intelektualną i prawną

która powstaje od początku realizacji projektów B+R.

Duże znaczenie mają przedsięwzięcia adresowane do dzieci i młodzieży. To warsztaty promujące nauki ścisłe oraz prezentujące różne formy energii odnawialnej, a dla starszych to wprowadzenie do kształcenia zawodowego.

Lubuska Sieć Innowacji współpracuje aktywnie z uczelniami wyższymi, w tym za pośrednictwem IATI, z którym ma podpisaną umowę o współpracy oraz z partnerami z Berlina i Brandenburgii. Członek Partnerstwa Lubuskiej Sieci Innowacji nie ponosi żadnych kosztów udziału.

KLASTRY LUBUSKIE WG INWENTARYZACJI PARP-u Z 2015 ROKU

Klaster Archiwizacji Cyfrowej (KAC), Nowa Sól

Sinersio Polska sp. z o.o. (SINERSIO Data Center WEST – Nowa Sól)

ul. Inżynierska 8, 67-100 Nowa Sól

tel.: + 48 (68) 411 44 40, faks: +48 (68) 411 44 41

osoba do kontaktów: Marcin Bąkowski

office@sinersio.com ; www.nca.org.pl/pl/

Obszar działania i członkowie klastra

Animatorami Klastra Archiwizacji Cyfrowej były: Narodowe Centrum Archiwizacji z Poznania, Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej z Zielonej Góry oraz Uniwersytet Zielonogórski.

Pozostałymi członkami klastra są podmioty, które działają w branży usług oraz produktów telekomunikacyjnych i informatycznych w zakresie ochrony i bezpieczeństwa oraz efektywności zarządzania danymi elektronicznymi. Klaster jest zorganizowany jako porozumienie kooperacyjne, a członków łączy wielostronna umowa. Ponadto ma on charakter ponadregionalny, ponieważ gromadzi uczestników z 3 województw, tj. lubuskiego, wielkopolskiego, pomorskiego. Łączne zatrudnienie w firmach klastra wynosi około 120 osób.

Cele i zadania klastra

Klaster powołano w celu opracowania nowej usługi, jaką jest długoterminowa archiwizacja danych pochodzących z zasobów cyfrowych. Polega ona na gromadzeniu i przechowywaniu danych elektronicznych z jednoczesnym zapewnieniem ich długoterminowej użyteczności. Oznacza to, że przyszły użytkownik ma pewność, że treść dokumentu elektronicznego jest autentyczna i niezafalszowana, tzn. że pochodzi od autora i od dnia opublikowania nie uległa zmianie oraz przedstawia dokładnie to, co zostało pierwotnie zapisane.

Zadaniem klastra jest świadczenie usług przedsiębiorcom i instytucjom oraz stymulacji rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii, w tym poprzez min.:

- tworzenie właściwej infrastruktury dla zapewnienia warunków do generowania innowacji, podnoszenia kwalifikacji kadr podmiotów gospodarczych w zakresie zaawansowanych technologii i zarządzania proinnowacyjnego oraz transferu nowych technologii i komercjalizacji wyników badań naukowych,
- promocję regionalnych podmiotów proinnowacyjnych i promocji gospodarczej,
- wsparcie działań eksportowych przedsiębiorców (organizacja udziału firm w targach, misjach oraz wystawach w kraju i za granicą),
- współpraca z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami proinnowacyjnymi oraz pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych.

Większość prac członków klastra wykonywana będzie w obrębie dwóch centrów przetwarzania danych tj. SINERSIO DataCenter na terenie Parku Technologii i Logistyki Przemysłu INTERIOR w Nowej Soli oraz PCPD na terenie Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego w Gdańsku.

Współpraca

Klaster Archiwizacji Cyfrowej współpracuje od 2011r. z łotewskim Klastrem „Latvian IT Cluster”, od 2012r. z klastrem SYNERGIT, Białostockim Parkiem Naukowo –Technologicznym, z Wrocławskim Medycznym Parkiem Naukowo - Technologicznym, z Gdańskim Parkiem Naukowo Technologicznym, z Wrocławskim Centrum Badań EIT+, z US-Polish Trade Council, a od 2013r. z Wielkopolskim Instytutem Jakości. Członkowie klastra biorą czynny udział w kolejnych Forach Klastrow Polskich branż IT & ICT oraz są aktywni na forum Europejskiego Tygodnia Miast i Regionów - OPEN DAYS.

Efekty działania i plany inwestycyjne

Dzięki współpracy członków Klastra wypracowana została pierwsza usługa: Archiwizacja jako usługa oferowana w modelu PaaS (platform-as-a-Service) będąca połączeniem SaaS (Software-as-a-Service) i IaaS (Infrastructure-as-a-Service). Obecnie firmy działające w Klastrze prowadzą intensywną promocję i sprzedaż swojego produktu oraz usług na rynkach zagranicznych, głównie w Niemczech, Rosji i Wielkiej Brytanii.

Lubuski Klaster Metalowy (LKM), Gorzów Wlkp.

ul. Jagiellończyka 17/1, 66-400 Gorzów Wlkp.

Joanna Sondej – Pierzyńska tel./fax +48 (95) 722 75 30; Włodzimierz Fleischer 501 181 511

biuro@lubuskiklaster.pl ;

www.lubuskiklaster.pl

Członkowie klastra

Stowarzyszenie Lubuski Klaster Metalowy (LKM) powstało w efekcie zapotrzebowania przedsiębiorstw różnych branż przemysłu metalowego na realizację wspólnych działań pozwalających na osiągnięcie przewagi rynkowej poprzez organizację: systemu zbiorowych zakupów materiałów i komponentów do produkcji oraz systemu transakcyjnego dla zakupów i sprzedaży zdolności produkcyjnych.

LKM liczy obecnie 37 podmiotów z 4 województw: lubuskiego, zachodnio-pomorskiego, dolnośląskiego i małopolskiego. Kierunki wymiany handlowej firm należących do klastra obejmują Europę, Afrykę Azję i obie Ameryki, jednak główne rynki to: Niemcy, Francja, Dania, Holandia, Włochy, Wielka Brytania, Ukraina, Litwa i rynek krajowy. Wartość produkcji tych firm przekroczyła próg 400 mln zł, a liczba zatrudnionych w firmach należących do klastra wynosi ponad 3000 osób.

Potencjał LKM-u

Firmy branży metalowej oferują swoje produkty dla przetwórstwa przemysłowego, energetyki, budownictwa, ochrony środowiska i rolnictwa. Usługi obejmują wszelkiego typu badania, remonty, naprawy, modernizacje, montaż maszyn, urządzeń i instalacji oraz kompleksowe przenoszenie fabryk i linii produkcyjnych.

Główne technologie stosowane w firmach metalowych zrzeszonych w LKM obejmują min.: obróbkę wiórową i plastyczną, cięcie tlenowe, laserowe i plazmowe stali, technologie spawalnicze, cynkowanie ogniowe, malowanie, technologie wytwarzania odlewów z żeliwa szarego metodą formowania ręcznego i metodą pełnej formy, technikę pomiarową 3D, pomiar drgań, osiowanie wałów i sprzęgieł, wyważanie elementów wirujących, obróbkę kół zębatych, itd.

Oferta i efekty działania klastra

LKM oferuje swoim członkom pomoc w rozwiązywaniu problemów organizacyjnych, technicznych, handlowych oraz szkoleniowych. Stwarza korzystne warunki rozwoju, m.in. poprzez

współdziałanie z organami administracji państwowej i samorządowej oraz organizacjami pozarządowymi.

Powiększa sieć kooperacji oraz spójnego systemu edukacji nauk ścisłych i technicznych na poziomie szkoły średniej (z Zespołem Szkół Mechanicznych) i szkolnictwa wyższego (utworzenie kierunku Mechanika i budowa maszyn na Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp.).

LKM tworzy ponadto efektywne powiązania między nauką i biznesem w zakresie transferu wiedzy, badań i zastosowań innowacyjnych technologii (misje, targi, giełdy kooperacyjne, konferencje, szkolenia). Dzięki temu wdrożono do przemysłu innowacyjne produkty, min.: giętarkę używaną do produkcji grzejników rurowych, obrabiarki wiertarskie, formy wtryskowe oraz doniczkę ekologiczną. Klaster przyczynił się do powstania Gorzowskiego Ośrodka Technologicznego Parku Naukowo-Przemysłowego (GOT PNP). Klaster prowadzi ożywioną współpracę transgraniczną z partnerami branży metalowej z Brandenburgii realizując wspólnie projekty unijne (polityka zatrudnienia, wspieranie kompetencji kształcenia w branży metalowej i elektrycznej oraz wprowadzanie innowacyjnych technologii).

W 2015 roku LKM otrzymał specjalne podziękowania i nagrodę od Ministra Gospodarki za „wspieranie innowacyjności i przedsiębiorczości poprzez aktywną współpracę z sektorem publicznym i szkolnictwem zawodowym oraz działania mające na celu dopasowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy poprzez inicjowanie technicznych kierunków kształcenia”.

Lubuski Klaster Metalowy jest jedynym klastrem w województwie, który spełnia standardy zarządzania klastrem określone przez PARP.

Lubuski Klaster Przedsiębiorczości i Turystyki (LKPiT), Lubrza

ul. Okrężna 3, 68-200 Świebodzin

Prezes LOT ŚWIEBODA - Sylwia Kowalik: 503 074 085, negotiumconsulens@o2.pl

Przewodniczący LKPiT- Stefan Tomczak: 601 793 711,

www.izba.zgora.pl/lubuski-klaster-przedsi%C4%99biorczo%C5%9Bci-i-turystyki.html

www.swiebodzin.turystyka.pl

Klaster powstał 2.06.2015r. z połączenia Lubuskiego Klastra Turystycznego i Klastra Przedsiębiorczości i Edukacji. Skupia obecnie 20 podmiotów, w tym mikro i małe przedsiębiorstwa, samorządy lokalne, instytucje otoczenia biznesu oraz szkoły, które zlokalizowane są głównie w powiecie świebodzińskim.

Za koordynację prac podmiotów należących do klastra odpowiada Stowarzyszenie Lokalna Organizacja Turystyczna ŚWIEBODA (z siedzibą w Lubrzy przy OW MARTINEZ przy ul. Klasztornej, biuro: ul. Okrężna 3 w Świebodzinie).

Klaster powołano w celu wypromowania nowej marki oraz nowych produktów, związanych z przedsiębiorczością, turystyką i edukacją zawodową, następnie ze zwiększeniem konkurencyjności, innowacyjności oraz zintensyfikowaniem działalności promocyjnej poprzez stworzenie sieci współpracy na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, nowoczesnych technologii oraz wzrostu poziomu edukacji zawodowej.

Komunikacja pomiędzy członkami LKPiT odbywa się w ramach wyjazdów technicznych i promocyjnych, za pośrednictwem poczty elektronicznej i przy networkingowych śniadaniach biznesowych.

Przeprowadzone do tej pory przez członków LKPiT działania to organizowanie imprez plenerowych, festynów i gier miejskich dla uczniów, w celu integracji społeczności lokalnej oraz promocji czynnego wypoczynku, ponadto akcje sprzątania powiatu świebodzińskiego, stworzył questy promujące miasto Świebodzin. Wspiera przedsiębiorczość, w tym wśród młodzieży i osób po 50 roku życia na rzecz samozatrudnienia oraz doskonalenie jakości kształcenia zawodowego.

Umowa Partnerska LKPiT pozwala na łączenie się uczestników Klastra w konsorcja i wyznaczenie jego liderów. Zgodnie z zamierzeniami twórców po połączeniu podmiotów Klastra w konsorcja będą one w stanie m.in. realizować regionalne i krajowe projekty wspierane przez programy rozwoju przedsiębiorczości.

Zachodni Klaster Informatyki I Bezpieczeństwa IT E-COOP (Zielona Góra)

ul. Nowy Kisielin - Antoniego Wysockiego 8, 66-002 Zielona Góra

(Park Naukowo-Technologiczny UZ)

Tel. +48 (68) 470 07 70,

Prezes Zarządu - dr inż. Waldemar Woźniak

www.ecoop.pl ; www.frig.org.pl ; office@ecoop.pl ; w.wozniak@frig.org.pl

Koordinatorem Klastra jest Fundacja Rozwoju Inicjatyw Gospodarczych w Zielonej Górze. Celem klastra (którego członkami jest 14 podmiotów) jest stworzenie sieci współpracy w obszarze bezpieczeństwa IT, która umożliwi efektywne połączenie i wykorzystanie potencjału osób, przedsiębiorstw, uczelni, jednostek naukowo-badawczych, instytucji otoczenia biznesu oraz władz lokalnych i regionalnych. Pozostałe cele klastra:

- wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności w obszarze funkcjonowania klastra oraz tworzenie warunków dla - skutecznej komercjalizacji wyników prac badawczych uczelni wyższych i jednostek badawczo-rozwojowych,
- łączenie i rozwijanie zasobów oraz kompetencji z obszaru funkcjonowania klastra w celu efektywnego wykorzystywania zarówno istniejących możliwości, jak i szans związanych z rozwojem innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy,
- doradztwo prawne, marketingowe, techniczne i technologiczne mające na celu wprowadzania na rynek polski i zagraniczny nowych rozwiązań produktowych i technologicznych,
- doradztwo w zakresie możliwości pozyskiwania dofinansowania ze środków Unii Europejskiej na realizację projektów oraz wsparcie w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnej w tym m. in. : wniosków o dofinansowanie, studiów wykonalności i biznesplanów,
- doradztwo w zakresie planowania i realizacji projektów informatycznych,
- szczegółowa analiza potrzeb w zakresie infrastruktury sprzętowej i oprogramowania.

Przedstawiciele Klastra e-Coop duży nacisk kładą na współpracę z sektorem edukacji jednostkami naukowo-badawczymi. Studentów oraz naukowców zachęca się do udziału w pracach badawczo-rozwojowych z obszaru IT oraz współpracy przy pisaniu oraz koordynowaniu prac dyplomowych, a dla młodzieży szkolnej organizowane są Fora Informatyczne.

Dla firm członkowskich Klaster organizuje spotkania z partnerami biznesowymi i klientami. Spotkania poświęcone są m.in.: zagadnieniom zarządzania dużymi zbiorami danych oraz zagrożeniom z jakimi muszą się aktualnie zmierzyć producenci sprzętu i oprogramowania.

LUBUSKIE PODMIOTY DZIAŁAJĄCE W KLUCZOWYCH KLASTRACH KRAJOWYCH I INNYCH KLASTRACH

NUTRIBIOMED, Wrocław

Zakłady Jajczarskie OVOPOL Sp. z o.o. z siedzibą w Nowej Soli powstały w roku 1997 w wyniku przekształcenia Państwowych Zakładów Jajczarskich. Właścicielami przedsiębiorstwa są pracownicy oraz dostawcy surowca. Firma jest wiodącym producentem wysokiej jakości i technologicznie zaawansowanych wyrobów jajczarskich w Polsce. Utrzymywanie dobrej i stabilnej jakości produktów pozwoliło na zdobycie zaufania klientów w kraju i za granicą. Główne kierunki

eksportu obejmują kraje Europy oraz Azji.

Informacja ze strony: www.nutriomed.pl/pl/partnerzy_klastra/partners?partner_id=19

Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego "DOLINA LOTNICZA" (Rzeszów)

Bodycote jest największym i najbardziej szanowanym dostawcą usług w zakresie obróbki cieplnej na świecie. Usługi te są istotną częścią każdego procesu produkcyjnego i obejmują: klasyczną obróbkę cieplną, technologię spajania metali oraz technologie specjalne. Bodycote ma 180 placówek w 23 krajach i jest wybranym, przez wiodące międzynarodowe firmy, partnerem biznesowym. Utrzymujemy najwyższe standardy produkcji w zakresie jakości, bezpieczeństwa i efektywności, dysponując obszerną listą akredytacji kluczowych klientów, platform i standardowych organizacji we wszystkich sektorach rynku, w tym Nadcap. W Polsce Bodycote posiada 6 lokalizacji, w tym jedną w Świebodzinie.

Informacja ze strony: www.dolinalotnicza.pl/wizytowki/bodycote-polska-sp-z-o-o-,155.html

Zachodniopomorski Klaster Chemiczny „ZIELONA CHEMIA”

Członkiem Zachodniopomorskiego Klastra Chemicznego „Zielona Chemia” a jest Gorzowski Ośrodek Technologiczny – Park Naukowo – Przemysłowy Sp. z o.o.

Informacja ze strony: <http://zielonachemia.eu/firmy-w-klastrze/>

Klaster Inżynierii Kosmicznej i Satelitarnej

W maju 2014 r. w Wojskowej Akademii Technicznej zainaugurowano działalność Klastra Inżynierii Kosmicznej i Satelitarnej. Umowę podpisały uczelnie wyższe, instytucje badawcze i firmy z branży kosmicznej. Wśród wielu podmiotów tworzących Klaster wymieniono również Uniwersytet Zielonogórski oraz Hertz Systems Ltd. Sp. z o.o.z Zielonej Góry.

Informacja ze stron: <http://ilot.edu.pl/klaster-inzynierii-kosmicznej-i-satelitarnej/>
www.hertzsystems.com/klaster-inzynierii-kosmicznej-i-satelitarnej-biznes-i-nauka-w-sprawie-technologiei-kosmicznych/

CIEKAWY LINKI:

<http://euroregion-snb.pl/program/interreg/euroregionet>

[http://euroregion-](http://euroregion-snb.pl/aktualnosci/1061/Pierwsze_spotkanie_inicjujace_powstanie_Klastra_Zwalczania_Roslin_In_wazyjnych)

[snb.pl/aktualnosci/1061/Pierwsze spotkanie inicjujace powstanie Klastra Zwalczania Roslin In wazyjnych](http://euroregion-snb.pl/aktualnosci/1061/Pierwsze_spotkanie_inicjujace_powstanie_Klastra_Zwalczania_Roslin_In_wazyjnych)

[http://euroregion-](http://euroregion-snb.pl/aktualnosci/1073/Spotkanie_Regionalne_w_Mironicach_kolo_Gorzowa_Wlkp_w_ramach_projektu_EuRegioNet)

[snb.pl/aktualnosci/1073/Spotkanie Regionalne w Mironicach kolo Gorzowa Wlkp w ramach projektu EuRegioNet](http://euroregion-snb.pl/aktualnosci/1073/Spotkanie_Regionalne_w_Mironicach_kolo_Gorzowa_Wlkp_w_ramach_projektu_EuRegioNet)

<http://gorzow.rdos.gov.pl/inwazyjne-gatunki-obce>

<http://gramwzielone.pl/energia-sloneczna/21639/w-gubinie-powstaje-kolejna-farma-fotowoltaiczna>

<https://polskisolar.com/klastry-energii/>

<http://rzeczopolska.pl/wspolpraca-kluczem-do-sukcesu/>

<https://polskisolar.com/klastry-energii/>

<http://lubuskie.pl/news/21912/27/Klastry-energii-w-województwie-lubuskim/>

<http://igorzow.pl/informacje/lokalne/69632.html>

<http://gramwzielone.pl/trendy/28316/powstal-gorzowski-klaster-energii>

<http://kier-institute.pl/kier-koordynatorem-gorzowskiego-klastra-energii/>
<http://kier-institute.pl/o-instytucie/>
<https://grupa-eneris.pl/klastry-energii>
http://inneko.pl/wp-content/uploads/2017/11/Zielony_Gorzow-Biuletyn_0708-www.pdf
<https://inzynieria.com/wpis-branzy/wiadomosci/9/51250,w-woj-lubuskim-powstal-pierwszy-klastr-energii>
<http://tvgorzow.pl/2017/07/20/jak-zwalczac-rosliny-inwazyjne/>
<https://gorzow.tvp.pl/33294567/polskoniemiecki-projekt-pomoze-zwalczyc-barszcz-sosnowskiego>
<http://lubuskie.pl/news/13114/27/Klastry-w-Lubuskiem/>
http://wrotalubuskie.eu/system/obj/gal/5873_KLASTRY%2520lubuskie%2520dane%2520z%2520dania%25204%252011%25202013.pdf
<http://lubuskasiecinnowacji.pl/blog/2017/10/30/przystapienie-zakladu-promowania-ksztalcenia-zawodowego-przemyslu-budowlanego-berlina-i-brandenburgii-do-lubuskiej-sieci-innowacji/>
www.echogorzowa.pl/news/2/trzy-pytania-do_/2017-07-19/klastr-narzedziem-branzowej-integracji-srodowiska-gospodarczego-19063.html
www.echogorzowa.pl/news/1/mija-dzien/2017-07-20/polacy-i-niemcy-przeciwko-obcym-gatunkom-roslin-19065.html
www.cybinka.pl/asp/pl_start.asp?typ=13&menu=23&dzialy=23&akcja=artykul&artykul=4237&prywatnosc=tak
www.ekonomiaspoleczna.pl/wiadomosc/910168.html
www.elektro.info.pl/artykul/id6719,analiza-perspektyw-rozwoju-klastrow-energetycznych-w-polsce
www.gazetalubuska.pl/strefa-agro/a/klastr-wyeliminuje-rosliny-niebezpieczne-rosliny-wideo,12470206/
www.gsfcfotowoltaika.pl/najwieksza-elektrownia-fotowoltaiczna-w-polsce-gubin-1/
www.infoserwis.uz.zgora.pl/index.php?w-parku-naukowo-technologicznym-w-nowym-kisielinie-powstanie-park-bada-kosmicznych
www.me.gov.pl/Energetyka/Klastry+energii/Zestawienie+klastrow+energii+i-inicjatyw+klastrowych
www.me.gov.pl/files/upload/27316/Publikacja.pdf
www.me.gov.pl/node/27316
www.peg.com.pl/
www.pi.gov.pl/Klastry/chapter_95064.asp
www.pi.gov.pl/Klastry/chapter_95064.asp
www.pi.gov.pl/PARP/chapter_86197.asp?soid=13B041DE9F5045EC9EBA708D4D698A76
www.pvinfo.pl/w-gubinie-powstala-elektrownia-sloneczna-o-mocy-15-mw
www.researchgate.net/publication/317012484_Klastry_jako_instrument_polityki_regionalnej
www.slubice.pl/pl/wiadomosci/?id=4459
www.wfosgw.poznan.pl/wp-content/uploads/2018/02/A_Bobrowski_WAZE_Klastry-i-inne-inicjatywy-lokalne.pdf

C) „Potencjał klastrów transgranicznych i ich znaczenie dla rozwoju lubusko-brandenburskiego pogranicza“

Wykład przygotowany w ramach projektu „EuRegioNet“ i wygłoszony podczas Kongresu Klastrowego w Zielonej Górze dnia 28 stycznia 2020 roku.

**POTENCJAŁ KLASTRÓW TRANSGRANICZNYCH
ORAZ ICH ZNACZENIE DLA ROZWOJU
LUBUSKO-BRANDENBURSKIEGO POGRANICZA**

Katarzyna Cheba, Iwona Bąk
28 stycznia 2020 r., Zielona Góra

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego
„Redukować bariery - wspólnie
wykorzystywać siłę strumy”

Europäische Union
Europäischer Fonds
für regionale Entwicklung
„Barrieren reduzieren
- gemeinsame Stärken nutzen“

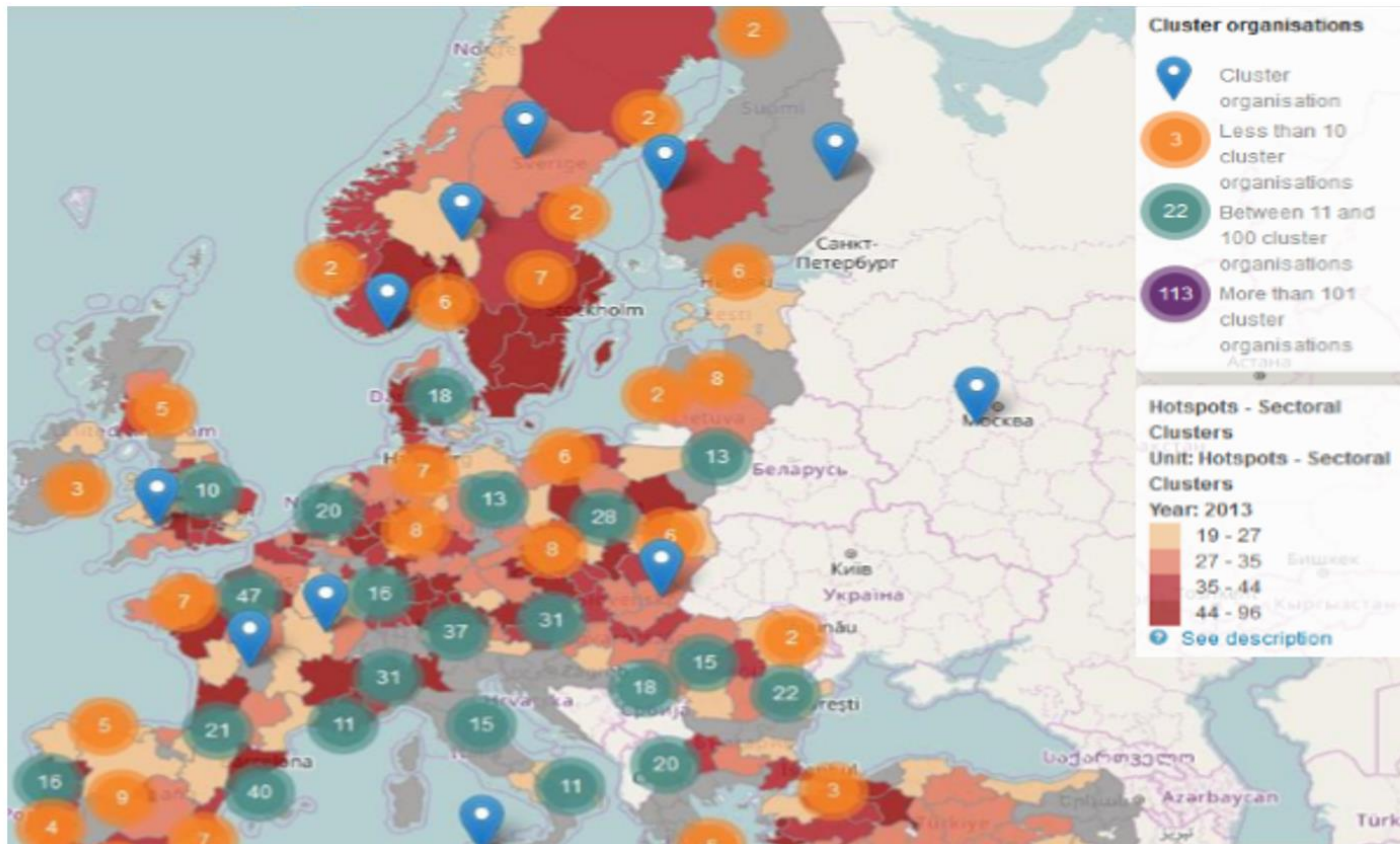
Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny
w Szczecinie

Dlaczego klastry?

... oferują korzystny ekosystem,
... przyjmują innowacyjne firmy,
... docierają do grup powiązanych małych i średnich przedsiębiorstw,
... są dobrze umiejscowione, jako
facylitatorzy i budowniczości mostów
np. pomiędzy nauką i biznesem,

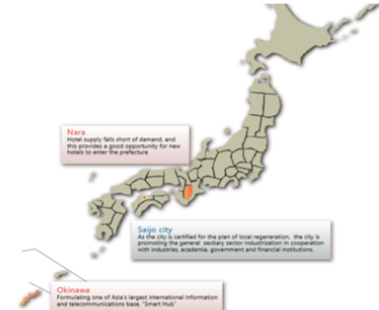
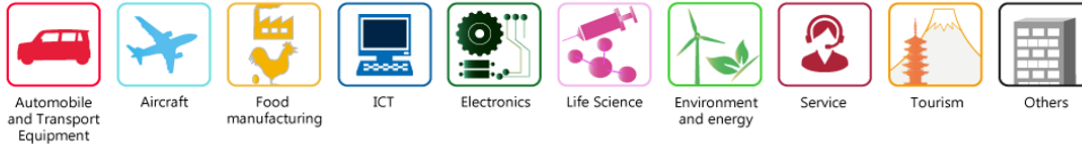
... tworzą strategiczne partnerstwa na
poziomie decydentów i pośredników,
... zapewniają wsparcie dla działań
innowacyjnych,
... ułatwiają walidację pomysłów na
wspólne innowacyjne projekty.

Mapa klastrów w Unii Europejskiej

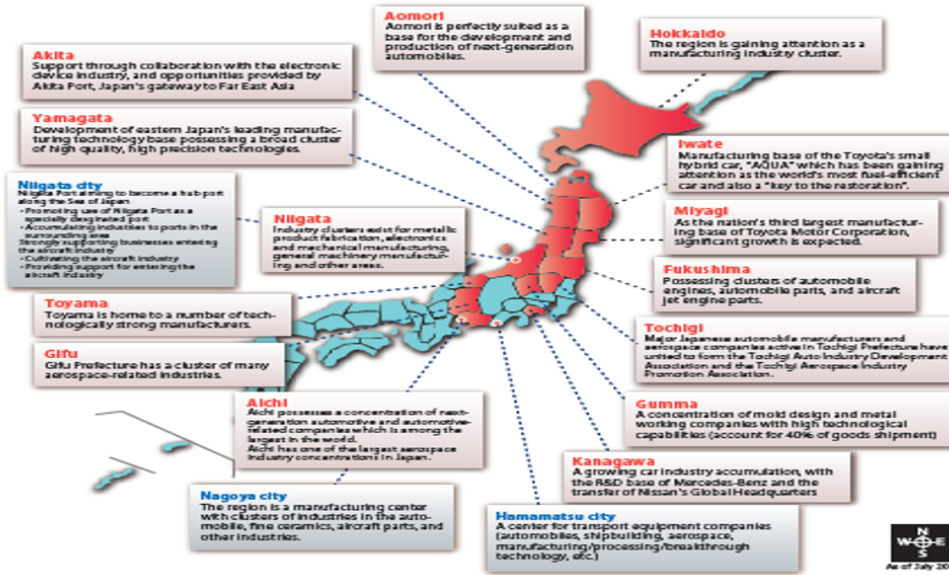

Źródło: The European Union Cluster Collaboration Platform

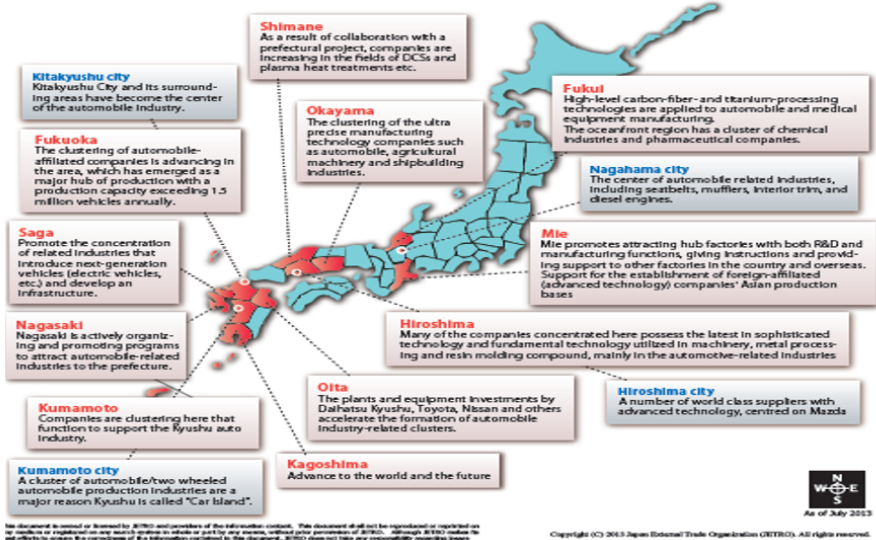
Mapa klastrów w Japonii

Automobile and Transport Equipment (Eastern Japan)

Automobile and Transport Equipment (Western Japan)

This document is based on information provided by JETRO and provided for informational purposes. This document shall not be reproduced or translated in whole or in part without the prior written consent of JETRO. Although JETRO makes every effort to ensure the accuracy of the information contained in this document, JETRO does not take any responsibility regarding losses incurred from the information contained in this document.

Copyright (C) 2013 Japan External Trade Organization (JETRO). All rights reserved.

Copyright (C) 2013 Japan External Trade Organization (JETRO). All rights reserved.

Źródło: www.jetro.go.jp

Mapa klastrów w Polsce – 2015 r.

Mapa klastrów i organizacji klastrowych w województwie lubuskim. / Map of clusters and cluster organization in Lubuskie Province.

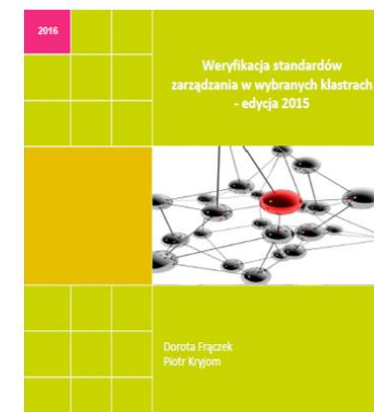

- Kostrzyn nad Odrą Lubuski Klaster Szkoleniowo-Doradczy na rzecz Produktu Regionalnego / The Lubuskie Training-Consulting Cluster for the regional product
- Gorzów Lubuski Klaster Metalowy / Metal Cluster of Lubuskie Province
- Zielona Góra Lubuski Szlak Wina i Miodu, Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna LOTUR / The Lubuskie Route of Wine and Mead, Regional Tourist Organization of Lubuskie Province LOTUR
- Nowa Sól Klaster Archiwizacji Cyfrowej / Digital Archiving Cluster

**Klaster Archiwizacji Cyfrowej,
Lubuski Klaster Przedsiębiorczości i Turystyki,
Klaster Edukacji Zawodowej Lubuskie-Brandenburgia**

Źródło: PARP

Klasy w Polsce – najważniejsze dokumenty

Benchmarking klastrów w Polsce – edycja 2018

Rekomendowane działania:

1. Wzrost liczby członków klastra, tzw. masy krytycznej klastra.
2. Wzrost poziomu zatrudnienia pracowników zajmujących się bieżącą obsługą klastra.
3. Powiększanie zasobów finansowych klastra.
4. Realizacja wspólnych procesów w klastrze.
5. Dalsze rozszerzanie zakresu i dostępności usług wspierających umiędzynarodowienie klastrów.
6. Poszukiwanie możliwości dostosowania specjalizacji klastra do najważniejszych, strategicznych kierunków rozwoju regionu funkcjonowania klastra, w tym również zgodności z inteligentnymi specjalizacjami regionalnymi.
7. **Dążenie do wzrostu zaangażowania klastrów we współpracę z klastrami zagranicznymi.**

Rozwój regionalny i polityka spójności na lata 2021-2027

Pięć głównych celów przyświecających inwestycjom UE w latach 2021–2027 to:

- **bardziej inteligentna Europa** przez innowacje, cyfryzację, transformację gospodarczą oraz wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw,
- **bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa** wdrażająca porozumienie paryskie i inwestująca w transformację sektora energetycznego, w odnawialne źródła energii oraz w walkę ze zmianami klimatu;
- **lepiej połączona Europa** ze strategiczną infrastrukturą transportową i sieciami cyfrowymi;
- **Europa o silniejszym wymiarze społecznym** wdrażająca europejski filar praw socjalnych i inwestująca w wysokiej jakości zatrudnienie, edukację, umiejętności, integrację społeczną i równy dostęp do opieki zdrowotnej;
- **Europa bliżej obywateli** przez wspieranie oddolnych strategii rozwoju i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE.

Źródło: https://ec.europa.eu/regional_policy/pl/2021_2027/.

Najważniejsze kierunki rozwoju klastrów w nowej perspektywie finansowej 2021-2027

“call for the **further development of the European cluster policy**, with the aim of linking-up and scaling-up regional clusters into cross-European world-class clusters, based on smart specialisation principles, in order to support the emergence of new value chains across Europe”

w wolnym tłumaczeniu:

(KE) wzywa do dalszego rozwoju europejskiej polityki klastrowej w celu łączenia i zwiększania skali regionalnych klastrów w ogólnoeuropejskie klastry światowej klasy, w oparciu o zasady inteligentnej specjalizacji, w celu wspierania powstawania nowych łańcuchów wartości przez Europę

Komisja Europejska, 12 March 2018

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego "W kierunku lepszej konwergencji gospodarczej i konkurencyjności w makroregionach (np. strategia UE na rzecz regionu Dunaju): rola klastrów transnarodowych"

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) uznaje, że **międzyregionalna, transnarodowa współpraca oparta na istniejących wcześniej powiązaniach historycznych, społeczno-gospodarczych i kulturowych jest niezbędną odpowiedzią na wyzwania wynikające z dynamicznie postępującej ekspansji Unii Europejskiej (UE)**, częściowo wywołanej przez nasilającą się globalną konkurencję i wynikającą z niej pilną potrzebę poszerzenia kontrolowanych rynków, zarówno pod względem geograficznym, jak i gospodarczym. Ogromne znaczenie ma ustanowienie wzajemnie powiązanego transgranicznego i międzysektorowego systemu współpracy opartego na wielopoziomowym sprawowaniu rządów oraz stworzenie strategicznych ram osi tematycznych dla instytucji finansujących w celu wdrażania właściwie ukierunkowanych projektów w makroregionie.

Oczekuje się, że opinia wywrze konstruktywny wpływ na decydentów politycznych w całej Europie, dostarczając obiektywnej analizy i praktycznych sugestii na temat sposobów poprawy wdrażania strategii makroregionalnych. Określi się w niej również, czy konieczne jest zwiększenie ich zakresu, oraz wskaże innowacyjne instrumenty, jakie można byłoby zaproponować, aby zachęcić do współpracy między zainteresowanymi stronami, **z uwzględnieniem możliwości wynikających z transgranicznego międzysektorowego tworzenia klastrów.**

Komisja Europejska, 20 sierpnia 2019 r.

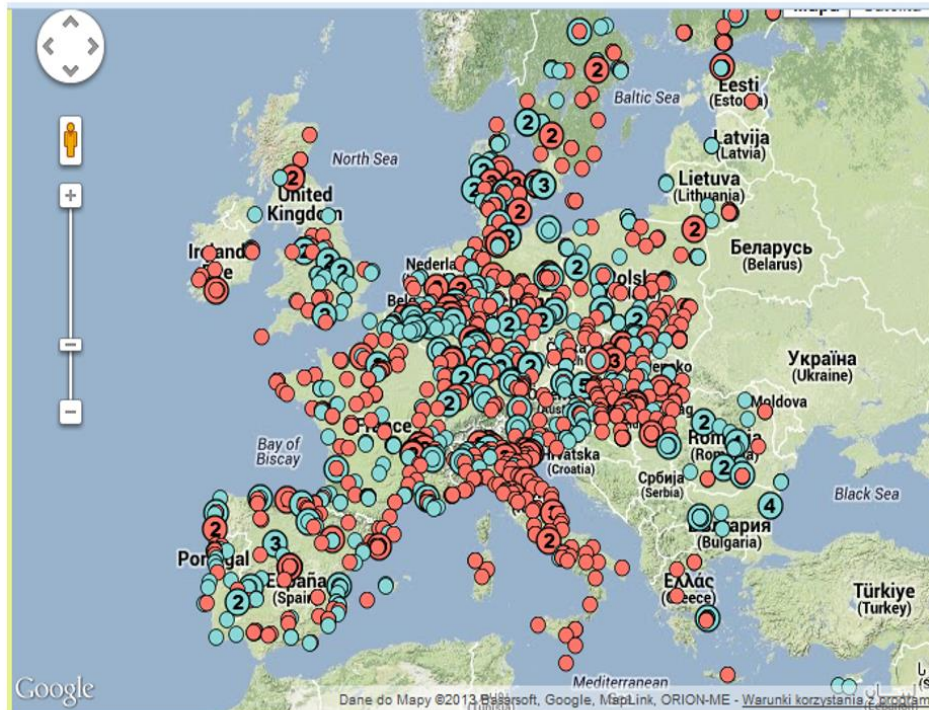
Źródło: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/opinia-europejskiego-komitetu-ekonomiczno-spolecznego-w-kierunku-lepszej-69215061>

Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny
w Szczecinie

10

Klasy międzynarodowe – już są od dawna w Europie!!!

Swedish/Norwegian Cluster Cooperation 2012/2013
Cluster cooperation between medtech clusters in Sweden and Norway.

W styczniu 2017 r. Bałtycki Klaster sEaNERGIA znalazł się w grupie założycielskiej **Europejskiego Aliansu Podmiotów** działających w obszarze budownictwa, energetyki oraz szeroko pojętej gospodarki o obiegu zamkniętym (**European Circular Construction Alliance**).

W 2019 r. Polska przystąpiła do klastra robotyki kosmicznej Komisji Europejskiej – PERASPERA. koncertującym się na planowaniu, rozwoju i harmonizacji technologii robotyki kosmicznej. Projekt "PERASPERA (ad ASTRA)" (po łacinie "Przez trudy dla gwiazd") jest finansowany z dotacji Unii Europejskiej w ramach programu "Horyzont 2020".

Klastry transgraniczne w Polsce

Szlak Wodny Berlin – Szczecin – Bałtyk

Bieszczadzki Transgraniczny Klaster Turystyczny utworzony w ramach realizacji projektu „Polsko-ukraińska strategia rozwoju turystyki jako niezbędny element wspólnych przedsięwzięć”, który otrzymał dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) Program Sąsiedztwa INTERREG IIIA/Tacis CBC Polska-Białoruś- Ukraina.

Klaster Zwalczenia Gatunków Inwazyjnych

[Projekt PL-SK](#)

Rozwój i promocja transgranicznego polsko-słowackiego klastra lotniczego

Klaster Turystyki Historycznej

Cechy pogranicza i ich wpływ na rozwój klastrów

Pozytywny

- dostępność do rynków zbytu po drugiej stronie granicy
- tranzyt – duży ruch zarówno firm transportowych, jak i indywidualnych klientów
- dostęp do towarów i usług po drugiej stronie granicy – inna jakość, cena itp.
- niskie koszty np. transportu pozyskania towarów od sąsiada
- spójny obszar przyrodniczy – możliwości turystyczne
- funkcjonowanie euroregionów i otoczenia instytucjonalnego, które ma doświadczenia współpracy transgranicznej, np. w ramach euroregionu

Negatywny

- peryferia danego kraju – słabsza infrastruktura, mniejsza gęstość zaludnienia
- mniej dużych i średnich przedsiębiorstw
- większa odległość od rodzimych dużych ośrodków miejskich – stolicy kraju czy też województwa
- słabszy dostęp do ośrodków naukowych, badawczych
- zaszłości wynikające z historii – bariery kulturowe
- bariery językowe
- bariery prawne

Źródło: Połomska-Jesionowska A. (2016). *Transgraniczne klastry jako forma współdziałania gospodarczego na pograniczu*,
Studia Ekonomiczne, 255

Potencjał województwa lubuskiego dla rozwoju klastrow transgranicznych

Rozwój klastrow transgranicznych

Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny
w Szczecinie

Inteligentne specjalizacje województwa lubuskiego

W związku z pomyślnie realizowanym działaniem pilotażowym w okresie 2014–2020 Komisja proponuje utworzenie **międzyregionalnych innowacyjnych inwestycji**. Regiony dysponujące środkami w dziedzinie „**inteligentnej specjalizacji**” otrzymają większe wsparcie w tworzeniu **ogólnoeuropejskich klastrów** w priorytetowych obszarach takich jak: technologia dużych zbiorów danych, gospodarka o obiegu zamkniętym, zaawansowane technologie produkcyjne czy cyberbezpieczeństwo.

Potencjał społeczny województwa lubuskiego

Niekorzystne zmiany struktury demograficznej mieszkańców:

1. Ujemny przyrost naturalny.
2. Niska płodność, współczynnik dzietności 1,43.
3. Ujemne saldo migracji.
4. Udział ludności w wieku produkcyjnym 61,0%, w wieku poprodukcyjnym 21,0%.
5. Dynamiczne starzenie się populacji: udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności przekroczył 16%.
6. Wzrost współczynnika obciążenia demograficznego (w 2017 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 32,8 osoby w wieku poprodukcyjnym),
7. **Proces wydłużania się życia.**

Zmiany w poziomie wykształcenia mieszkańców i słabnący potencjał akademicki:

1. Zmniejszył się udział osób z wykształceniem średnim zawodowym (z 21,30% w 2002 r. do 20,32% w 2011 r.).
2. Wzrósł odsetek osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (z 8,66% w 2002 do 17,2% w 2017).
3. W 2017 roku wykształcenie wyższe posiadało około 17,1% mieszkańców, przy czym odsetek ten jest znacznie wyższy niż w roku 2002 (8,57%).
4. Systematycznie maleje wskaźnik opisujący liczbę studentów przypadającą na 10 tys. mieszkańców. W 2015 roku jego wartość wynosiła 329,4, a w roku 2018 było to jedynie 137,3 studentów na 10 tys. mieszkańców – region zajął pod tym względem ostatnią pozycję w kraju.

Potencjał społeczny województwa lubuskiego

Sytuacja gospodarstw domowych

1. Jeden z najwyższych wskaźników osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (w 2017 r. wyniósł 449 na 10 tys. ludności wobec 373 średnio w kraju), przy czym wskaźnik ten stopniowo maleje, ponieważ w 2012 r. wynosił 604 na 10 tys. ludności.
2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie lubuskim od lat kształtuje się poniżej średniej krajowej. W 2017 r. wyniosło 3754,54 zł wobec 4283,73 zł średnio w kraju.

Potencjał gospodarczy województwa lubuskiego

W 2017 r. lubuskie wytworzyło 2,2% Produktu Krajowego Brutto, a PKB na mieszkańca w województwie stanowiło 82,6% tego produktu na mieszkańca kraju. Wskaźniki te są niższe niż w latach poprzednich. I tak np. w 2008 r. województwo wytworzyło 2,3% PKB kraju, a PKB per capita stanowiło 85,8% tego produktu na mieszkańca Polski.

Rynek pracy: wzrost wskaźnika zatrudnienia ludności w wieku 15-64 lata z 57,1% w 2012 r. i 59,7% w 2014 r. do 66,1% w 2018 r; stopa bezrobocia rejestrowanego 5,8% (na koniec 2018).

W 2018 r. w województwie działało 113 277 podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców było to 1117 podmiotów. Ze względu na wartość tego wskaźnika, województwo lubuskie mieści się na 7. miejscu w kraju.

Potencjał gospodarczy województwa lubuskiego

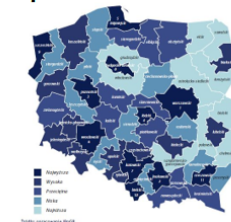

Niski poziom innowacyjności województwa – region zaliczany jest, podobnie jak i większość województw Polski, do kategorii najmniej innowacyjnych regionów Europy.

Według rankingu „**Indeks Millennium 2018 – Potencjał Innowacyjności Regionów**”, lubuskie, podobnie jak w latach poprzednich (dane od 2010), znalazło się na ostatnim miejscu zestawienia.

Miejsce województwa lubuskiego wg. poszczególnych składowych (kryteriów) Indeksu Millennium:

1. Wydajność pracy liczona jako przychód wygenerowany przez jednego zatrudnionego – 12.
2. Stopa wartości dodanej (liczonej jako relacja sumy zysku netto, wynagrodzeń, narzutów i podatków do przychodów) – 11.
3. Wydatki na B+R (badania i rozwój) w relacji do PKB – 16.
4. Edukacja policealna, czyli liczba studentów na 10 tys. mieszkańców – 16.
5. Liczba pracujących w obszarze B+R na 1000 aktywnych zawodowo – 16.
6. Liczba uzyskanych patentów (na 1 mln mieszkańców) – 16.

Według raportu **Atrakcyjność Inwestycyjna Regionów 2017** Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, województwo lubuskie uplasowało się na **11. miejscu**, w rankingu potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej województw dla gospodarki narodowej, **wyprzedzając województwa: podkarpackie, warmińsko–mazurskie, podlaskie, lubelskie i świętokrzyskie.**

Wysokie walory przyrodnicze i turystyczne województwa lubuskiego

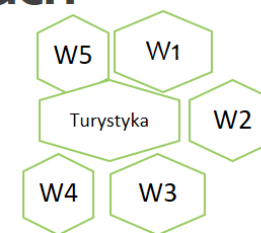
1. Tereny gęsto zalesione, urozmaicone przez rzeki i jeziora,
2. Liczne rezerваты, atrakcyjne łowiska oraz prężnie rozwijająca się infrastruktura turystyczna.
3. Prawie 40% powierzchni województwa stanowi powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona.
4. Liczne rezerваты, parki krajobrazowe i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obejmujące 30% powierzchni województwa, do których m.in. należą:
 - część Drawieńskiego parku Narodowego,
 - Park Narodowy „Ujście Warty”,
 - siedem parków krajobrazowych,
 - 67 rezerwatów,
 - 1338 pomników przyrody.

„zielona kraina **nowoczesnych** technologii”

„zielona kraina **inteligentnych** technologii”

Zróznicowana intensywność ruchu turystycznego w powiatach województwa lubuskiego

- **W1 – wskaźnik Deferta**, obrazujący liczbę miejsc noclegowych przypadającą na 100 stałych mieszkańców danej jednostki administracyjnej – od 0,34 do 6,53 (w województwie 1,82).
- **W2 – wskaźnik Schneidera**, określający liczbę osób korzystających z noclegów przypadającą na 100 stałych mieszkańców - od 13 do 288 (w województwie 68).
- **W3 – wskaźnik Charvata**, obliczany jako liczba udzielonych noclegów przypadająca na 100 stałych mieszkańców – od 30 do 515 (w województwie 141).
- **W4 – wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej**, który mierzy, przez ile dni w ciągu roku było zajęte jedno miejsce noclegowe - od 38 do 148 (w województwie 77).
- **W5 – wskaźnik rozwoju bazy noclegowej**, obliczany jako iloraz liczby turystów do liczby miejsc noclegowych - od 11 do 104 (w województwie 37).
- **W6 – wskaźnik gęstości ruchu turystycznego**, określający liczbę turystów na 1 km² – od 15 do 758 (w województwie 49).
- **W7 – wskaźnik gęstości bazy noclegowej**, obrazujący liczbę miejsc noclegowych przypadających na 1 km² kraju – od 0 do 10 (w województwie - 1).

Współpraca zagraniczna Województwa Lubuskiego z Krajem Związkowym Brandenburgia

1. Obejmuje wiele obszarów tematycznych. Realizację wspólnych przedsięwzięć ułatwiają programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej Interreg Polska (Województwo Lubuskie) – Brandenburgia.
2. Rozwija się we wszystkich obszarach działania, czego dowodem są liczne lubusko – brandenburskie projekty, realizowane nie tylko na szczeblu regionalnym, ale również lokalnym przez porozumienia bliźniacze miast, gmin i powiatów, kontakty szkół, instytucji publicznych i prywatnych.

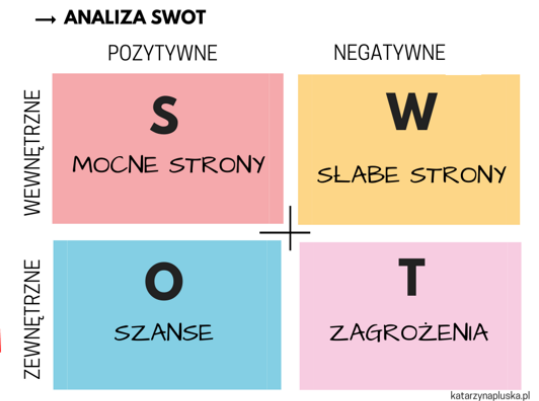
Jej modelowymi przykładami są następujące porozumienia:

- umowy partnerskie pomiędzy miastami Zielona Góra i Cottbus, Kostrzyn nad Odrą i Küstrin-Kietz, Słubice i Frankfurt nad Odrą, Gubin i Guben, Łęknica i Bad Muskau. W okresie obowiązywania Traktatu zawarto łącznie 58 umów partnerskich miast lubuskich z niemieckimi,
- miasta bliźniacze: Słubice-Frankfurt nad Odrą, Gubin-Guben, Kostrzyn nad Odrą- Küstrin-Kietz,
- na płaszczyźnie współpracy między powiatami zawarto 16 umów partnerskich, zaś w odniesieniu do współpracy między gminami zawarto 96 umów partnerskich.

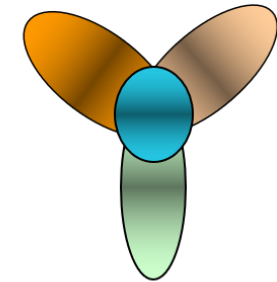

SZANSE WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

1. Położenie regionu w sąsiedztwie prężnych ośrodków naukowych krajowych i zagranicznych ułatwiające kooperację i transfer technologii.
2. Bliskość dużego rynku niemieckiego pozwalająca zwiększyć potencjał podmiotów gospodarczych.
3. Stale poprawiająca się komunikacyjna dostępność zewnętrzna regionu.
4. Potencjał do produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
5. Istniejąca sieć instytucji otoczenia biznesu, w tym **klastry** i parki naukowo-technologiczne oraz instytucje finansowe.

POZYTYWNY KLIMAT DLA ROZWOJU KLASTRÓW W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM

1. Dogodne położenie oraz bliskość innych dużych aglomeracji miejskich.
2. Sprzyjający klimat i korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorstw.
3. Obecność międzynarodowych przedsiębiorstw (w 2017 roku 2919 spółek z udziałem kapitału zagranicznego).
4. Znaczące zasoby pracy o wysokiej jakości (dostępność doświadczonej i dobrze wykwalifikowanej kadry, sieć wyższych i średnich szkół technicznych i biznesowych).
5. Aktywnie działające strefy przemysłowe (Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, strefy aktywności gospodarczej, parki przemysłowe i naukowo-technologiczne).
6. Wyznaczone kluczowe obszary rozwoju gospodarczego – regionalne inteligentne specjalizacje (innovacyjny przemysł, zdrowie i jakość życia, zielona gospodarka).
7. Szczególne walory przyrodnicze i klimatyczne (miejsce dobre do zamieszkania i prowadzenia biznesu).

Katarzyna Cheba
katarzyna.cheba@zut.edu.pl

Iwona Bąk
Iwona.bak@zut.edu.pl

D) projekt „EuRegioNet“- Umiędzynarodowienie sieci i klastrów (SK)“

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

EuRegioNet

EuroRegionales Netzwerk

zur intelligenten Spezialisierung und Internationalisierung
von Clustern und Netzwerken

in den Regionen „Pro Europa Viadrina“ und „Spree-Neiße-Bober“

Euroregionalna sieć na rzecz inteligentnej specjalizacji oraz umiędzynarodowienia
klastrów i inicjatyw sieciowych

w euroregionach „Pro Europa Viadrina“ i „Sprewa-Nysa-Bóbr“

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Vier Projektpartner – eine Region Czterech partnerów projektu – jeden region

- BIC Frankfurt (Oder) GmbH (D)
- Lubusker Arbeitgeberverband (PL) /
Lubuska Organizacja Pracodawców, Gorzów Wlkp. (PL)
- Centrum für Innovation und Technologie GmbH
Wirtschaftsförderungsgesellschaft
des Landkreises Spree-Neiße, Forst (DE)
- Verein der Gemeinden der Republik Polen
Euroregion „Spree-Nysa-Bóbr“/
Stowarzyszenie Gmin RP
Euroregion „Spree-Nysa-Bóbr“, Gubin (PL)

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Die Herausforderung - Wyzwanie

- Das Fördergebiet liegt zwischen bedeutenden Metropolräumen
Obszar wsparcia położony jest pomiędzy znaczącymi obszarami metropolitarnymi
- Es „ist als strukturschwacher Raum zu charakterisieren. ... „dünn besiedelt, stark von Abwanderung bedroht und weist eine geringe Wirtschaftsleistung auf“.
Charakteryzuje się słabymi strukturami ekonomicznymi, „niewielką gęstością zaludnienia, jest silnie zagrożony emigracją i nacechowany niewielką siłą gospodarczą“.
- „... die Wirtschaftsstruktur ..., ist im Wesentlichen durch kleine und Kleinunternehmen mit zum Teil geringer Innovationskompetenz ... geprägt.“
„ ... struktura ekonomiczna, którą kształtują zasadniczo małe i mikroprzedsiębiorstwa, o częściowo niskich kompetencjach innowacyjnych.“

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Die Herausforderung - Wyzwanie

- Die Branchenstruktur ist zu wenig auf Zukunftsbranchen orientiert /
Struktura branżowa wskazuje na zbyt małe ukierunkowanie na branże przyszłościowe.
- „Die wirtschaftlichen Verflechtungen ... sind immer noch auf einem relativ niedrigen Niveau und weiter ausbaufähig. Dies gilt insbesondere für grenzüberschreitende Unternehmensnetzwerke.,, /
„Powiązania gospodarcze między przedsiębiorstwami na obszarze wsparcia ... ich poziom jest nadal stosunkowo niski i kryje w sobie więcej potencjałów rozwojowych. Odnosi się to w szczególności do transgranicznych sieci przedsiębiorstw.“

Strukturschwäche und demografischer Wandel/Słabość strukturalna i zmiany demograficzne

Quelle Kooperationsprogramm BB-PL 2014-2020)/ Źródło: Program Współpracy BB-PL 2014-2020

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Potentiale und Chancen - Potencjały i szanse

Potentiale

- In der Projektregion existieren mehr als 20 Cluster und noch mehr Netzwerke
- Es gibt mehr als 10 Universitäten und Forschungseinrichtungen.

Potencjały

- W regionie objętym projektem istnieje więcej niż 20 klastrów i jeszcze więcej sieci
- Działają tu kilkanaście uczelni i instytucji badawczych.

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Die Zielstellung - Cel

Das Projekt sollte:

- die Vernetzung von Wirtschaftsakteuren,
- die Stärkung der wirtschaftlichen Verflechtungen,
- die Entwicklung grenzübergreifender Kooperation zwischen Wirtschaft und Wissenschaft

insbesondere durch die Internationalisierung von Netzwerken und Clustern, gezielt anstoßen und sie nachhaltig befördern.

Projekt miał za cel inicjowanie oraz ekonomicznie zrównoważone wspieranie:

- sieciowej współpracy podmiotów gospodarczych,
- intensyfikacji powiązań gospodarczych,
- rozwoju transgranicznej kooperacji między gospodarką i nauką

w szczególności poprzez umiędzynarodowienie sieci i klastrów.

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Projektaktivitäten – Działania w projekcie

Evaluierung von min. 16 NWC

- Bedarfs- und Effektdiagnosen, Diagnose Mittelbedarf, Prüfung des Vernetzungspotentials innerhalb der Gesamtregion
- Identifizierung der Branchenschwerpunkte, die in das Projekt einbezogen werden
- Auswahl von 8 NWC für eine konkrete Unterstützung/Stärkung

Ewaluacja min. 16 SK

- diagnozy zapotrzebowania i efektów, diagnoza potrzeb finansowych, weryfikacja potencjału współpracy sieciowej na poziomie całego regionu
- identyfikacja głównych gałęzi branżowych, które zostaną włączone do projektu
- wybór 8 SK do konkretnego wsparcia/wzmocnienia

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Projektaktivitäten – Działania w projekcie

Unterstützung- und Vernetzung der ausgewählten NWC

- Festlegung der konkreten Aufgaben für jeden Projektpartner, Abstimmung mit den NWC
- Schrittweise Unterstützung, Erweiterung und grenzübergreifender Ausbau dieser NWC/Netzwerkbestrebungen und ihrer Vorhaben

Wsparcie i wzmocnienie sieciowej współpracy wybranych SK,

- ustalenie konkretnych zadań dla każdego z partnerów, uzgodnienia z SK
- stopniowe wsparcie, rozszerzenie i transgraniczna rozbudowa tych SK i ich działań

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Arbeitsinstrumente - Narzędzia wykorzystywane w działaniach

Dienstleistungen durch Projektpartner unter Einbeziehung externen Know-Hows

Konsultationen, Beratung, Coaching, Sprachmittlung, Recherchen, Klärung von Rechts-, Steuerfragen, Partnervermittlung und -prüfung, Begleitung grenzübergreifend,

Open-Shop Aktivitäten

Identifikation, Initiierung und Unterstützung neuer innovativer NWC- Vorhaben im Projektgebiet

Usługi wykonywane przez partnerów projektu z wykorzystaniem zewnętrznego know how

konsultacje, doradztwo, coaching, pośrednictwo językowe, badania – kwerendy, wyjaśnienie kwestii prawnych i podatkowych, kojarzenie partnerów, pilotowanie transgranicznie, pomoc w rozmowach ...

Działania otwarte open-shop

identyfikacja, inicjowanie i wspieranie, nowych innowacyjnych przedsięwzięć sieciowych

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Projektunterstützung - Wsparcie ze strony projektu

Konkret wurden 9 NWC im Projekt unterstützt und grenzübergreifend vernetzt

1. **FEWE e.V.** „Verein zur Förderung und Entwicklung der Wirtschaft im Bereich erneuerbarer Energien in den Euroregionen e.V.“ FFO / FEWE e.V. „Stowarzyszenie na rzecz Wspierania i Rozwoju Gospodarki w Dziedzinie Energii Odnawialnych w Euroregionach“
2. Netzwerk „**LSI - Lebuser Netzwerk für Innovationen e.V.**“ Stanowice“ / Sieć „LSI - Stowarzyszenie Lubuska Sieć Innowacji“
3. Netzwerk „**LKM - Lebuser Metallcluster**“ Gorzów / sieć „LKM - Lubuski Klaster Metalowy“
4. Neugründung 11/2019: Cluster „**Verein zur Bekämpfung invasiver Gattungen**“ Gorzów
nowo założony Klaster „Stowarzyszenie zwalczania Gatunków Inwazyjnych“
5. Neugründung „**Cluster für Geschichtstourismus**“ 11/2019 Krosno Odrzańskie /
nowo założony „Klaster Turystyki Historycznej (KTH)“

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Projektunterstützung - wsparcie ze strony projektu

Konkret wurden 9 NWC im Projekt unterstützt und grenzübergreifend vernetzt

6. Cluster „**CLIA - Lebuser Centrum für Innovationen in der Landwirtschaft**“ Żaray /
Kluster „**Centrum Lubuskich Innowacji Agrotechnicznych - CLIA**“
7. Netzwerk „**Regional gemacht**“ / Sieć – „**Zrobione w Regionie**“
8. Netzwerk „**Grenzübergreifende Gesundheitsvorsorge**“ Guben /
Sieć „**Transgraniczna opieka zdrowotna**“
9. „**Gesundheitsstammtisch**“ Burg (Spreewald) / **Grupa dyskusyjna „Zdrowie**“ Burg
(Spreewald)

Unterstützte Branchen / wspierane branże

Erneuerbare Energien, Tourismus, Gesundheit, Ernährung, Handel, Umwelt- und Naturschutz,
Metall- und Leichtbau / **energie odnawialna, turystyka, zdrowie, żywienie, handel, ochrona
środowiska i przyrody, metale i konstrukcje lekkie**

Lebuser

Arbeitgeberverband

Gründungsjahr: 1991

EUROREGION
"Sprewa-Nysa-Bóbr"

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Weitere Projektaktivitäten – Inne działania w projekcie

*Konferenzen, Workshops, Kommunikation und Medienarbeit/
konferencje, warsztaty, komunikacja i współpraca z mediami*

- Eröffnungskonferenz / konferencja inauguracyjna (29.06.2017)
- 4 Regionalkonferenzen der Projektpartner / 4 konferencje regionalne partnerów projektu
- > 20 Workshops mit NWC / > 20 warsztatów z SK
- Clusterkonferenz in der Euroregion SNB / konferencja klastrowa w Euroregionie SNB (22.01.2020)
- Abschlusskonferenz / konferencja końcowa (20.02.2020)
- Entwicklung neuer Ideen und Projekte / wypracowanie nowych idei oraz projektów
- Auswertung, Verallgemeinerung, Verbreitung der Ergebnisse und Erfahrungen (Clusterinformator) / analiza i podsumowanie, rozpowszechnianie rezultatów i doświadczeń (informator klastrowy)
- Mitglieder in unterstützten NWC: > 150 / Członkowie w obsługiwanych SK: > 150
- Teilnehmer an Veranstaltungen insgesamt: > 1.000! / Uczestnicy wydarzeń łącznie > 1.000!

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Erkenntnisse aus dem Projekt – Doświadczenia z projektu

- Das durch die zunehmende Vernetzung anwachsende D – PL Vertrauen begünstigt grenzübergreifende Kooperationen insgesamt - Klimaverbesserung.
- **Wzrastające dzięki rozwijającemu się usieciowieniu niemiecko-polskie zaufanie sprzyja ogólnie rzecz biorąc współpracy transgranicznej – poprawa klimatu.**
- **Aber: Der zeitliche und finanzielle Aufwand für grenzübergreifende Kooperationen von der Idee bis zum Erfolg wird durch Unternehmen und Institutionen stark unterschätzt!**
- **Ale: Niezbędne do współpracy transgranicznej na drodze od pomysłu do zwiędzonego sukcesem zakończenia nakłady czasu i pieniędzy są przez przedsiębiorstwa i instytucje w znaczny sposób niedoceniane!**
- Auf Wirtschaftsprozesse ist kein Zwang ausübbar – es muss einen realen Bedarf/Nutzen geben.
- **Na procesy gospodarcze nie daje się wywierać żaden nacisk – musi występować rzeczywiste zapotrzebowanie i korzyści.**
- Wirtschaftskooperationen brauchen Zeit – größere und internationale Vernetzungen noch viel mehr Zeit → Die Projektlaufzeit von EuRegionet war mit drei Jahren in diesem Maßstab gesehen und besonders für die neu entstandenen Netzwerke, sehr kurz.
- **Formy współpracy gospodarczej potrzebują czasu, a większe i międzynarodowe formy współpracy sieciowej potrzebują go jeszcze więcej → Czas realizacji projektu EuRegionet określony na trzy lata był w tym kontekście, a w szczególności z punktu widzenia nowopowstałych sieci, bardzo krótki.**

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Erkenntnisse aus dem Projekt – Doświadczenia z projektu

- Für NWC lebenswichtig und erfolgsbestimmend sind engagierte Initiativpersonen, daraus resultiert auch der hohe Nutzen einer externen Begleitung/Unterstützung: initiiert Aktivitäten, neue Impulse, Beschleunigung und Sicherung der Vernetzungsprozesse - besonders bei neuen NWC erhöht es die „Überlebensrate“ maßgeblich, da die meisten Vorhaben auf Grund der Aufwandsproblematik und der Spezifik von Vernetzungsprozessen in der Startphase scheitern.
- Dla sieci i klastrów żywotne i warunkujące szanse sukcesu znaczenie mają zaangażowane w działania osoby inicjatorów. Wynikają z tego również wysokie korzyści, jakie niesie ze sobą zewnętrzna asysta bądź wsparcie: inicjuje ona działania, daje nowe impulsy, zapewnia przyspieszenie i bezpieczeństwo procesów usieciowienia – zwłaszcza w przypadku nowych sieci i klastrów podwyższa to znacznie „współczynnik przeżywalności”, gdyż większość przedsięwzięć upada w fazie początkowej ze względu na problemy z nakładami i specyfiką procesów usieciowienia.
- Vernetzungsprozesse sind i.d.R. komplizierter als von außen sichtbar oder vermutet - „Der Teufel steckt im Detail“.
- Procesy usieciowienia są z reguły bardziej skomplikowane, niż można to dostrzec lub domyślać się tego z zewnątrz – „diabeł tkwi w szczegółach”.
- Digitalisierung als Innovation und Zukunftsthema spielt bisher kaum eine Rolle in den KMU.
- Cyfryzacja jako innowacja i temat przyszłości nie odgrywa dotychczas w MŚP niemal żadnej roli.

Lebuser

Arbeitgeberverband

Gründungsjahr: 1991

EUROREGION
"Sprewa-Nysa-Bóbr"

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Know How und Budget / budżet

Einer der wesentlichen Faktoren für den Projekterfolg war das

→ *Know-How der vier Projektpartner und der Projektmitarbeiter*

Sie verfügen über langjährige Erfahrungen in den Bereich Wirtschaft, Wissenschaft und beim Aufbau grenzübergreifender Kooperationen und sind regional und überregional sehr gut vernetzt.

→ *Budget* 120 T€ Eigenmittel der Projektpartner + 680 T€ EFRE Mittel

Jednym z najważniejszych czynników, decydujących o skuteczności projektu było

→ *know how czterech partnerów projektu oraz pracowników projektu*

Dysponują oni wieloletnim doświadczeniem w dziedzinach działalności gospodarczej i naukowej oraz w tworzeniu transgranicznych kooperacji i posiadają sieć kontaktów ponadregionalnych.

→ *Budżet* środki własne partnerów 120 tys. EUR + 680 tys. EUR dofinansowania z EFRR

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Wir leisten messbaren Beitrag - Wnosimy wymierny wkład

... zur Erfüllung der spezifischen Ziele der Priorität IV

- Mehr Informationen und besseres Verständnis über den jeweiligen Nachbarn
- Schaffung der Grundlagen für weiterführende Aktivitäten, mehr Wirtschafts- und Wissenschaftskooperation und grenzübergreifender Austausch in allen Bereichen
- Stärkung der Kooperation zwischen Institutionen, sowie Institutionen und Zivilgesellschaft
- Generell die Beförderung eines gemeinsamen Lebens- und Wirtschaftsraums

... do realizacji celów szczegółowych Osi Priorytetowej IV

- Więcej informacji i lepsze zrozumienie kraju sąsiada
- Stworzenie podstaw dla dalej idących działań, dla rozszerzenia współpracy podmiotów gospodarczych i naukowych oraz dla wymiany we wszystkich dziedzinach
- Wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami, i pomiędzy instytucjami i mieszkańcami
- Stworzenie warunków sprzyjających powstawaniu wspólnej przestrzeni życiowej i gospodarczej

Kooperationsprogramm INTERREG V A Brandenburg-Polen 2014-2020 im Rahmen des Ziels "Europäische Territoriale Zusammenarbeit" des Europäischen Fonds für Regionale Entwicklung (EFRE)

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Intelligente
Spezialisierung
über Netzwerke

Inteligentna
specjalizacja
poprzez sieci

Europäische Union

Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

... zur Erfüllung des Leitbildes des Programms:

„... das gemeinsame Programmgebiet grenzübergreifend zu einem integrierten, infrastrukturell gut vernetzten, nachhaltigen Lebens- und Wirtschaftsraum mit einer hohen Attraktivität so zu entwickeln, dass in all seinen Teilräumen die Lebensbedingungen für die Menschen und die Lebensqualität verbessert werden.“

... do realizacji wizji Programu Współpracy:

„... transgraniczny rozwój wspólnego obszaru wsparcia w kierunku zintegrowanej, trwałej i wysoce atrakcyjnej przestrzeni życiowej i gospodarczej, dysponującej dobrze rozwiniętą infrastrukturą sieciową i oferującej lepsze warunki i jakość życia mieszkańców. “

Lebuser
Arbeitgeberverband
Gründungsjahr: 1991

EUROREGION
"Sprewa-Nysa-Bóbr"

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Europäische Union
Europäischer Fonds für
Regionale Entwicklung

Barrieren reduzieren - gemeinsame Stärken nutzen! Redukować bariery - wspólnie wykorzystywać silne strony!

Wir danken allen Unterstützern! Dziękujemy wszystkim pomagającym!

Ich möchte mich bei allen Partnern des Projektes und ihren fleißigen Mitarbeitern, bei allen Kooperationspartnern, Unternehmen, Wissenschaftseinrichtungen, Netzwerkorganisatoren, bei allen Ämtern und Behörden und Personen bedanken, die uns geholfen haben, das Projekt EuRegionet erfolgreich durchzuführen!

Chciałbym podziękować wszystkim partnerom projektu i ich sumiennym pracownikom, firmom, instytucjom naukowym, organizatorom sieci, organizacjom i urzędом publicznym i oraz wszystkim innym osobom, które pomogły nam z powodzeniem wdrożyć projekt EuRegionet!

E) Naukowa ewaluacja projektu „EuRegioNet“

R a p o r t

**z naukowej ewaluacji projektu
„EuRegioNet – Umiejdzynarodowienie
sieci i klastrów (SK)“
i działań partnerów projektu nakierowanych na
zewidencjonowanie i przebadanie
sieci i klastrów objętych projektem**

Deutsch-Polnische Wirtschaftsentwicklungsgesellschaft mbH, Frankfurt nad Odrą

Marzec 2020

Spis treści raportu końcowego

	Strona
I. Podstawy analizy	77
II. Opisy partnerów projektu i ich kompetencji	79
III. Opis procesu ewaluacji	80
IV. Tabelaryczny przegląd sieci i klastrów objętych projektem	84
V. Prezentacja rezultatów osiągniętych w sieciach i klastrach objętych wsparciem projektu	87
VI. Podsumowanie – Wyniki ewaluacji i ocena końcowa	91

I. Podstawy analizy

Podstawę strategii ewaluacyjnej stanowią następujące rozważania:

W przypadku naukowej asysty i ewaluacji projektu, aby sprawić, by badanie, sposób podejścia i wyniki były zrozumiałe i weryfikowalne, konieczne jest metodyczne zbieranie i systematyczne dokumentowanie danych. W niniejszym przypadku koncepcja ewaluacji została zrealizowana w taki sposób, że punkt ciężkości został położony na ewaluację procesową. Oznacza to, że projekt był w poddawany badaniu w regularnych odstępach czasu i zbierano wyniki pośrednie.

Po zakończeniu projektu rezultaty działań partnerów projektu zostały poddane ocenie. Zadaniem ewaluacji towarzyszącej projektowi było zebranie danych koniecznych do zobrazowania procesu realizacji projektu, aby w ten sposób odpowiednio wcześniej i kompleksowo udostępnić partnerom projektu możliwości sterowania przebiegiem projektu.

Przeznaczone do opublikowania wyniki ewaluacji powinny posłużyć także do jeszcze efektywniejszego kształtowania polityki regionalnej.

Procedury postępowania spełniają kryteria bądź standardy Niemieckiego Towarzystwa Ewaluacji (Deutsche Gesellschaft für Evaluation e.V., DeGEval):

- **Przydatność / konieczność**

Ewaluacja jest nakierowana na zapotrzebowanie na informacje ze strony podmiotów uczestniczących w projekcie i korzystających z jego wyników. Kryterium przydatności warunkowało rodzaj i zakres zbieranych informacji.

- **Wykonalność**

Procedury postępowania podczas ewaluacji miały zoptymalizować obciążenie partnerów projektu i uczestniczących w projekcie przedsiębiorstw w taki sposób, aby nakłady stały w odpowiednim stosunku do korzyści wynikających z oczekiwanych wyników. Ewaluacja została zaprojektowana w taki sposób, że udało się uzyskać wysoki stopień akceptacji ze strony podmiotów uczestniczących w projekcie.

- **Sprawiedliwość**

Zbieranie i ocena danych ewaluacyjnych odbywały się na zasadzie sprawiedliwego uwzględnienia różnych sytuacji wyjściowych podmiotów uczestniczących w projekcie (wielkość przedsiębiorstwa, potencjał finansowy, powiązania regionalne, mentalność, różnice kulturowe i społeczne, branża i rynek itp.). Poufność zebranych danych, a w szczególności danych osobowych, została zapewniona przez ich anonimizację. Dane uogólnione i wnioski zostały udostępnione w równym stopniu wszystkim partnerom projektu.

- **Dokładność**

Standardy dokładności miały zagwarantować, że pytania ewaluacyjne przyniosą miarodajne informacje i wyniki. Będące efektem ewaluacji informacje o charakterze jakościowym i ilościowym zostały przeanalizowane w usystematyzowany sposób, a wnioski zostały szczegółowo uzasadnione.

Strategia ewaluacyjna obejmowała więc:

- Zdefiniowanie parametrów skuteczności projektu i oczekiwanych w okresie realizacji projektu zmian tych parametrów w oparciu o opis projektu (ocena ex ante jako uporządkowany proces w dialogu z czterema partnerami projektu).
- Pomiar zmian (jakościowy, ilościowy, czasowo-dynamiczny, kombinacja ewaluacji obcej i własnej).
- Ocenę i zabezpieczenie rezultatów (jakościowych i ilościowych).
- Opracowanie „Informatora Klastrowego“ na podstawie istotnych rezultatów.

W oparciu o te zasady, jako ujednoliconą podstawą do gromadzenia danych, w pierwszej fazie ewaluacji zostały przez DePoWi GmbH przygotowane i oddane do dyspozycji partnerów projektu ankiety i formularze danych w języku polskim i niemieckim.

Dokumenty te obejmowały następujące aspekty częściowej ewaluacji:

- Zgromadzenie danych o istniejących klastrach i sieciach.
- Przedsiębiorstwa lub inne podmioty, które są zorganizowane w ramach sieci lub klastra.
- Małe i średnie przedsiębiorstwa, które są zainteresowane współpracą w ramach jakiejś sieci lub klastra.
- Krótkie podsumowanie danych o znaczeniu istotnym dla projektu.

Została przy tym zastosowana koncepcja analizy potencjału oddziaływania i implementacji, przy pomocy której bada się, na ile konkretny sposób realizacji projektu był zdolny wpłynąć na rozwój potencjału oddziaływania.

Tematy horyzontalne programów, takie jak trwałość oddziaływania projektu, równość szans i niedyskryminacja oraz równouprawnienie kobiet i mężczyzn znajdują odzwierciedlenie w kryteriach ewaluacji i końcowej kontroli sukcesu.

W procesie ewaluacji należało w odniesieniu do uczestniczących przedsiębiorstw przeanalizować w szczególności, czy:

- wystąpiły oddziaływania na ich konkurencyjność,
- powstały bądź uległy dalszemu rozwojowi rozwiązania o charakterze naukowo-technicznym, które umożliwiły zakładanie przedsiębiorstw bądź zostały zastosowane w przedsiębiorstwach,
- czy wystąpiły efekty uczenia się i trwałe zmiany zachowań w procesie innowacji oraz czy odgrywają przy tym rolę zasady horyzontalne.

Ponadto w okresie realizacji projektu obserwowane były czynniki zewnętrzne, które mają wpływ na proces innowacji (koniunktura, specyfika branży, dostępność personelu, możliwości finansowania i inne czynniki).

II. Opisy partnerów projektu i ich kompetencji

Partner projektu nr 1 (PP1):

Business und Innovation Centre Frankfurt (Oder) – (BIC) [*Centrum Biznesu i Innowacji we Frankfurcie nad Odrą, w skrócie BIC*] od roku 1991 jako centrum technologiczne i inkubator przedsiębiorczości miasta Frankfurt nad Odrą wspiera gospodarkę, współpracę nauki z gospodarką oraz sieci przedsiębiorstw w regionie Nadodrza oraz opracowuje projekty dla regionu. Jednym z priorytetów jest przy tym współpraca niemiecko-polska. Jako partner wiodący Centrum było zaangażowane w realizację ponad 10 projektów unijnych, w tym 5 niemiecko-polskich projektów INTERREG A. Centrum posiada 25 lat doświadczenia jako autor i menedżer projektów oraz kompetentny doradca. Skupia w sobie najlepsze kompetencje interkulturowe, językowe i ekonomiczne i jest m.in. rzecznikiem sieci EGP ODERLAND dla młodych przedsiębiorców (partnerstwo publiczno-prywatne powiatów Märkisch Oderland i Oder-Spree, miasta Frankfurt nad Odrą, regionalnych izb gospodarczych, banków i WFBB Brandenburg).

Partner projektu nr 2 (PP2):

Licząca 150 członków **Lubuska Organizacja Pracodawców (LOP)** od roku 1991 wspiera przedsiębiorców na Ziemi Lubuskiej, promuje zdobywanie kwalifikacji przez menedżerów, organizuje kontakty biznesowe z zagranicą, tworzy sieci przedsiębiorstw, uczestniczy w opracowywaniu strategii rozwoju szkół zawodowych i uczelni technicznych. Członkowie LOP biorą udział w pracach Komitetu Monitorującego Programu Współpracy Interreg Va Brandenburgia-Lubuskie 2014-2020. Kontakty z Brandenburgią istnieją od roku 1991. Lubuska Organizacja Pracodawców zainicjowała m.in. założenie Polsko-Niemieckiej Fundacji Kształcenia Kadr Gospodarki, była partnerem w wielu projektach unijnych, np. z BIC w projekcie „Cross-Border Connect” i „Cross-Border ClusterNet”, założyła Lubuski Klaster Metalowy (23 MŚP, 5 uczelni wyższych i 16 instytucji).

Partner projektu nr 3 (PP3):

Centrum für Innovation und Technologie GmbH (CIT) [*Centrum Innowacji i Technologii, w skrócie CIT*] z Forst na Łużycach, założone w 1993 roku, jest agencją wspierania gospodarki w powiecie Spree-Neiße. Od samego początku jednym z głównych celów Centrum jest promowanie niemiecko-polskich kontaktów w dziedzinie biznesu, nauki i administracji. W tym celu opracowano i pomyślnie zrealizowano liczne projekty INTERREG (IIA, IIIA, IVA). Jako przykłady mogą posłużyć projekty „TMS” (Phare 2004-2006), „Transgraniczne Wsparcie Gospodarki” (2003-2007), „DEPLINNO” (2010-2012), „DENUI” (2014-2015), czy „Turystyka wodna na Nysie” (2014-2015).

Partner projektu nr 4 (PP4):

Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr” (SNB) zrzesza w szeregach swoich członków 50 miast i gmin oraz 7 powiatów. Od 1993 roku wspiera, m.in. przy pomocy Funduszu Małych Projektów, rozwój kontaktów międzyludzkich we wszystkich dziedzinach życia, w tym w gospodarce i nauce. Dzięki zrealizowaniu ponad 2.000 małych i mikroprojektów Stowarzyszenie osiąga wysoki efekt multiplikacji. Jako partner wiodący lub partner projektu Stowarzyszenie było bezpośrednio zaangażowane w liczne przedsięwzięcia w ramach programów PHARE CBC, Interreg IIIA oraz Interreg IVA. Było ono przy tym partnerem wiodącym w wielu projektach dotyczących inicjowania i rozwoju współpracy i partnerstwa transgranicznego (2009-2014).

III. Opis procesu ewaluacji – Etapy ewaluacji

III.1. Charakterystyka sytuacji wyjściowej

Dla projektu zostały sformułowane następujące **cele strategiczne**:

- Zebranie danych i przebadanie co najmniej 16 sieci kooperacyjnych.
- Dalszy rozwój / usieciwienie 8 sieci bądź klastrów.
- Poszukiwanie i inicjowanie nowych pomysłów na tworzenie sieci bądź klastrów – założenie co najmniej jednego nowego podmiotu.

Aby ułatwić osiągnięcie tych celów, sformułowano pakiety robocze (PR) i ustalono działania projektowe, które służą jako podstawa bieżącej ewaluacji i oceny końcowej.

Do celów ewaluacji przeprowadzono wiele rozmów z partnerami projektu, sieciami i klastrami (SK) i poszczególnymi przedsiębiorstwami. Zaplanowane przez partnerów projektu spotkania konsultacyjne w Niemczech i w Polsce zostały wykorzystane do określenia postępów w realizacji projektu oraz do udzielenia porad dotyczących jego kontynuacji.

Pakiet roboczy (PR) 1 Pozyskanie informacji (koordynator pakietu roboczego: partner projektu nr 4)

Działania projektowe względnie jego produkty, które zostały zaplanowane i zrealizowane w ramach projektu, podlegają następującemu podziałowi:

- Zarządzanie projektem:

W celu realizacji projektu zawarto porozumienia partnerskie i jako fachowe gremium doradcze utworzono Radę Projektu (RP), która otrzymuje sprawozdania okresowe i końcowe oraz organizuje procesy controllingu.

- Działania informacyjno-promocyjne:

Na stronie internetowej każdego z partnerów projektu została utworzona podstrona poświęcona projektowi. Strony internetowe partnerów zostały połączone ze sobą linkami. Odbyły się: konferencja inauguracyjna projekt, konferencja poświęcona klastrom i zamykająca projekt konferencja prasowa.

Jako materiały promocyjne wykonano ulotki projektowe, smycze, teczki, roll-upy i banery. Wyniki projektu zostały opublikowane w prasie, radiu, telewizji oraz na stronach internetowych partnerów projektu. Na zakończenie projektu przygotowano „Informator Klastrowy” w językach polskim, niemieckim i angielskim, który m.in. udostępnia wyniki projektu zainteresowanym.

W miejscach realizacji projektu umieszczano plakaty informacyjne oraz kolportowano ulotki skierowane do grup docelowych.

- Praca merytoryczna / doradztwo:

Na początku projektu odbyło się jedno centralne wydarzenie inauguracyjne oraz cztery regionalne wydarzenia otwierające projekt, w których wzięło udział łącznie 319 uczestników. W celu zidentyfikowania sieci i klastrów, które powinny zostać objęte aktywnymi działaniami projektu, opracowano kwestionariusze i wytyczne na temat przeprowadzania usystematyzowanych wywiadów.

- Prezentacja wyników

Na odpowiednich platformach kooperacyjnych lub stronach internetowych zaprezentowano klastry lub sieci uczestniczące w projekcie oraz opisano postęp w realizacji projektu.

- Zostało zrealizowane wydarzenie zamykające projekt, podczas którego przedstawiono i podsumowano wyniki projektu oraz zaprezentowano przykłady dobrych praktyk. Uczestnicy mieli możliwość zaprezentowania wartości dodanych wynikających z prac nad projektem.

III.2. Wybór uczestniczących przedsiębiorstw

Dokonanie wyboru uczestniczących w projekcie przedsiębiorstw było częścią składową drugiego pakietu roboczego (PR2):

Pakiet roboczy (PR) 2 Faza identyfikacji i sensybilizacji
(koordynator pakietu roboczego: partner projektu nr 2)

W trakcie prac nad projektem w okresie od trzeciego kwartału 2017 roku przeanalizowano za pomocą kwestionariuszy 16 sieci i klastrów oraz przygotowano odpowiednie analizy.

W regionie każdego z partnerów projektu odbyły się jedne transgraniczne warsztaty klastrowe.

Dla 9 klastrów lub sieci zostały opracowane porozumienia bądź plany pracy dotyczące wsparcia i dalszego rozwoju współpracy.

Punktami ciężkości ewaluacji sieci i klastrów były działania na rzecz identyfikacji, inicjowania i wspierania nowych, innowacyjnych potencjałów.

Wyboru dokonano się na podstawie wywiadów przeprowadzonych z sieciami i klastrami oraz potencjalnie zainteresowanymi udziałem przedsiębiorstwami. Opracowane z udziałem podmiotu przeprowadzającego ewaluację, wykorzystywane do przeprowadzania wywiadów kwestionariusze były oceniane wspólnie z partnerami projektu.

III.3. Rozwój istniejących sieci i klastrów

Działania związane z procesem realizacji projektu zostały ustalone w drugim i trzecim pakietach roboczych (PR 2 i PR 3).

Pakiet roboczy (PR) 2 Faza identyfikacji i sensybilizacji
(koordynator pakietu roboczego: partner projektu nr 2)

Pakiet roboczy (PR) 3 Faza wsparcia i usieciowienia
(koordynator pakietu roboczego: partner projektu nr 3)

Zrealizowano następujące etapy prac:

III kwartał 2018 / I kwartał 2020:

Stworzenie planów działania z 9 sieciami i klastrami, wsparcie / usieciwienie wybranych sieci i klastrów, opracowanie strategii, wsparcie 9 sieci i klastrów m.in. w sprawach: inteligentnych specjalizacji, strategicznego pozyskania partnerów, opracowywania projektów, uzyskiwania wsparcia / finansowania, usieciwienia transgranicznego, transferu know-how, działań typu open-shop dla przedsięwzięć realizowanych przez sieci i klastry.

III / IV kwartał 2018:

Spotkania partnerów projektu i Rady Projektu, wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw, spotkania robocze z sieciami i klastrami w regionie objętym projektem, 4 regionalne warsztaty we Frankfurcie nad Odrą, Gorzowie Wlkp., Forst i Zielonej Górze.

I / II kwartał 2019:

Spotkania partnerów projektu i Rady Projektu, wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw, spotkania robocze z sieciami i klastrami w regionie objętym projektem.

IV kwartał 2019:

Liczne spotkania partnerów projektu, wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw, spotkania robocze z sieciami i klastrami w regionie objętym projektem.

I kwartał 2020:

Spotkania partnerów projektu i Rady Projektu, wyjazdy studyjne do przedsiębiorstw, spotkania robocze z sieciami i klastrami w regionie objętym projektem.

Transgraniczny Kongres Klastrowy w Zielonej Górze (odpowiedzialny: partner projektu nr 4).

III.4. Raporty półroczne / Raport końcowy

Struktura raportów wynikała z opisanej w pakietach roboczych struktury zadań i celów projektu oraz z kwestionariuszy wywiadów. Ocena końcowa i działania mainstreamingowe zostały posumowane w czwartym pakiecie roboczym (PR 4).

Pakiet roboczy (PR) 4 Podsumowanie projektu / Rozpowszechnianie wyników (koordynator pakietu roboczego: partner projektu nr 1)

W ramach tego pakietu roboczego pod kierownictwem partnera wiodącego, BIC Frankfurt (Oder) GmbH, zostały zrealizowane następujące zadania:

IV kwartał 2019 / I kwartał 2020:

Uogólnienie ustaleń poczynionych w wyniku oceny kwestionariuszy i raportów, przekazanie know-how partnerom projektu i regionom, prezentacja wyników na platformie Euroregionów (od końca marca 2020 r.).

Opracowanie nowych pomysłów na projekty (np. digitalizacja w relacjach sieciowych), przygotowanie „Lubusko-Brandenburskiego Informatora Klastrowego” (w języku polskim, niemieckim i angielskim).

Organizacja konferencji końcowej w celu przedstawienia wyników transgranicznych inteligentnych specjalizacji, przykładów dobrych praktyk i wartości dodanych wypracowanych w ramach projektu.

Punkty ciężkości ustaleń pokrywają się z punktami ciężkości projektu:

- Rozwój i rozbudowa łańcuchów tworzenia produktu i wartości.
- Wspólny przerób / sprzedaż.
- Włączenie potencjału badawczo-rozwojowego w działania MŚP.
- Inteligentne specjalizacje klastrów i sieci.
- Impulsy do tworzenia polsko-niemieckich marek klastrów i zróżnicowania narzędzi marketingu lokalizacyjnego.
- Transgraniczna kooperacja, wspieranie gospodarki i infrastruktura.

Liczby i fakty:

- 16 sieci i klastrów poddanych ewaluacji.
- 9 sieci i klastrów, którym udzielono wsparcia i które w coraz większym stopniu prowadzą współpracę transgraniczną.
- W tym 2 nowo założone klastry o wysokiej regionalnej wartości dodanej (Klaster Turystyki Historycznej), innowacyjnych założeniach i już teraz ogólnokrajowym zainteresowaniu (Klaster Zwalczania Gatunków Inwazyjnych).
- Ponad 150 odnoszących korzyści członków (MŚP, placówki naukowe, instytucje) w objętych wsparciem 9 sieciach i klastrach.
- Ponad 20 nowych członków sieci klastrów.
- Ponad 20 przeprowadzonych warsztatów mających na celu wsparcie sieci i klastrów i ich dalsze usieciowienie.
- Ewaluacja, generalizacja i rozpowszechnienie wyników i doświadczeń w formie „Informatora Klastrowego“.
- Liczba uczestników wydarzeń zorganizowanych w ramach projektu – ponad 1000.

IV. Tabelaryczny przegląd sieci i klastrów objętych projektem

Poz.	Nazwa	Rok założenia	Branża	Działalność / Cel	Liczba członków	Efekty / Doświadczenia	Kontakty z innymi klastrami	Działania transgraniczne	Wsparcie ze śr. krajowych / zagranicznych	Plany	Kontynuacja
1	Verein FEWE e.V. [Stowarzyszenie FEWE e.V.]	2004	Odnawialne źródła energii	Współpraca i wymiana informacji	11	Współpraca transgraniczna	Tak	Kontakty z polskimi klastrami	Nie	System zdobywania kwalifikacji	Tak
2	Lubuski Klaster Metalowy	2008	Branża metalowa	Tworzenie optymalnych warunków rozwoju dla przedsiębiorstw branży metalowej	38	Wspólne występowanie na zewnątrz, współpraca transgraniczna	Tak	Kontakty z wieloma klastrami w Niemczech	VIVA 4.0 Interreg VA	Aktualizacja strategii rozwoju klastra na lata 2021-2027, opracowanie marki klastra	Tak
3	Stowarzyszenie Lubuska Sieć Innowacji	2016	Działalność badawczo-rozwojowa, edukacja	Wdrażanie nowych technologii, współpraca z uczelniami i placówkami naukowymi, konsulting	27	Działania transgraniczne, warsztaty, imprezy informacyjne	Tak	Współpraca z Uniwersytetem Zielonogórskim	Nie	Przygotowywanie wspólnych projektów transgranicznych, kontynuacja wspólnych warsztatów i imprez informacyjnych	Tak
4	Centrum Lubuskich Innowacji Agrotechnicznych „CLIA“	2013	Produkty rolne, przetwórstwo spożywcze, priorytet – nasiona Inu	Rozwój technologii związanych z przetwórstwem nasion Inu, sprzedaż produktów z Inu	7	Informacje o nowych i planowanych produktach oraz o potencjalnych klientach	Nie	Nieliczne kontakty transgraniczne	Nie	Rozbudowa sieci po stronie niemieckiej, np. zakłady przetwórstwa spożywczego, odbiorcy hurtowi itp.	Tak
5	Klaster Zwalczenia Gatunków Inwazyjnych*	2018	Ochrona środowiska	Zwalczanie inwazyjnych gatunków roślin	16	Utworzenie trwale działającej, transgranicznej sieci	Tak	Współpraca z Krajowym Urzędem Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Geologii Saksonii oraz CIT GmbH Forst	Nie	Rozszerzenie współpracy w dziedzinie zwalczania inwazyjnych gatunków roślin na terenach przemysłowych, inwestycyjnych i turystycznych	Tak
6	Klaster Turystyki Historycznej*	2017	Turystyka	Lepsze wykorzystanie historycznego, turystycznego potencjału regionu	15	Rok 2017 – pomysł stworzenia „Klastra Turystyki Historycznej” dla Lubuskiego i Brandenburgii, rok 2019 – założenie klastra w Krośnie Odrzańskim	Tak	Niemieccy partnerzy włączeni we współpracę	FMP, EFRR	Zwiększenie liczby członków klastra, rozbudowa sieci po stronie niemieckiej	Tak
7	Netzwerk „Regional gemacht” [Sieć „Zrobione w regionie”]	2015	Gospodarka regionalna	Produkcja i dystrybucja produktów regionalnych	67	Przykłady dobrych praktyk z regionu, wykorzystanie cotygodniowych kiermaszów	Tak	Próby organizacji cotygodniowych, transgranicznych kiermaszów	Nie	Przygotowanie platformy internetowej	Tak

Poz.	Nazwa	Rok założenia	Branża	Działalność / Cel	Liczba członków	Efekty / Doświadczenia	Kontakty z innymi klastrami	Działania transgraniczne	Wsparcie ze śr. krajowych / zagranicznych	Plany	Kontynuacja
8	Netzwerk „grenzüberschreitende Gesundheitsvorsorge” [Sieć „Transgraniczna opieka zdrowotna”]	2019	Ochrona zdrowia	Poprawa transgranicznej opieki medycznej i pomocy w nagłych wypadkach	20-30	Poprawa transgranicznej opieki medycznej i pomocy w nagłych wypadkach	Tak	Dalszy rozwój transgranicznej współpracy administracji, placówek medycznych i obywateli w dziedzinie ochrony zdrowia	Euroregion	Poszukiwanie kolejnych partnerów zainteresowanych współpracą	Tak
9	Netzwerk „Gesundheitsstammtisch Burg (Spreewald)” [Sieć „Stała grupa robocza „Zdrowie” w Burg (Spreewald)”]	2013	Ochrona zdrowia	Organizacja, realizacja i promocja wspólnych działań przedsiębiorstw i organów administracji, zajmujących się ochroną zdrowia	20	Wspieranie Urzędu w Burg podczas koordynacji działań przedsiębiorstw związanych z ochroną zdrowia, organizacja „Tygodnia Zdrowia”	Nie	Rozszerzenie działań transgranicznych w celu zainteresowania tymi imprezami większej liczby partnerów z Polski	Nie	Organizacja i realizacja warsztatów, poszukiwanie odpowiednich źródeł finansowania i wsparcia dla planowanych imprez	Tak
10	Ekonoenergetyka Polska Sp. z o.o. (+ partnerzy)	2013	E-mobilność	Rozwój technologii w dziedzinie e-transportu, opracowywanie nowych technologii w dziedzinie e-mobilności	4	Jak dotychczas budowa łańcucha produkcji. Brak cechy klastra, jaką jest równoprawność członków	Nie	Partnerzy dystrybucyjni w Niemczech	Nie	Dalsza rozbudowa „Centrum Badawczo-Rozwojowego Nowych Technologii w E-transportie”	Nie
11	Netzwerk Leichtbau Metall Brandenburg [Brandenburska Sieć Konstrukcji Lekkich i Metal]	2015	Przemysł metalowy i branża, w których stosuje się konstrukcje lekkie	Wspieranie przy poszukiwaniu rozwiązań z dziedziny konstrukcji lekkich, partnerów, dostawców i placówek badawczych	22	Obecnie brak zainteresowania rozszerzeniem kontaktów euroregionalnych	Tak	Kontakty z Lubuskim Klastrem Metalowym z Gorzowa Wlkp.	Nie	W przypadku uzyskania wsparcia myśli się o rozszerzeniu klastra	Nie
12	Cluster Optik und Photonik Berlin Brandenburg [Klaster Optyki i Fotoniki Berlina i Brandenburgii]	2011	Optyka i fotonika	Wspieranie innowacji i kooperacji w celu podniesienia konkurencyjności	400	Obecnie brak zainteresowania rozszerzeniem kontaktów euroregionalnych	Tak	Różnorodne powiązania z Polską	Własny niemiecko-polski program wsparcia	Dalsze poszukiwanie partnerów w ramach własnego programu wsparcia	Nie
13	Verein CURPAS e.V. [Stowarzyszenie CUPRAS e.V.]	2016	Lotnictwo i kosmonautyka	Koncentracja potencjału gospodarczego i innowacyjnego przedsiębiorstw związanych z lotnictwem	40	SK działa już na arenie międzynarodowej, wsparcie finansowe i merytoryczne nie jest potrzebne	Tak	Różnorodne powiązania z Polską i Danią	Brandenburski program wsparcia GRW	Niektórzy partnerzy SK są zaangażowani w opracowanie patentów	Nie

Poz.	Nazwa	Rok założenia	Branża	Działalność / Cel	Liczba członków	Efekty / Doświadczenia	Kontakty z innymi klastrami	Działania transgraniczne	Wsparcie ze śr. krajowych / zagranicznych	Plany	Kontynuacja
14	Spółdzielnia „Sma-ki znad Warty i Noteci”	2014	Produkcja i sprzedaż regionalnych art. żywnościowych	Produkcja naturalnej, regionalnej żywności i jednorazowych, jadalnych naczyń z otręb	30	Zainteresowanie produktami regionalnymi stale wzrasta	Tak	Udział w jarmarkach na terenie Niemiec	Dofinansowanie założenia spółdzielni socjalnej	Uzyskanie dostępu do nowych rynków, rozszerzenie działalności w regionie, poszukiwanie inwestorów	Nie
15	Blue Sensors	2001	IT i sensoryka	Produkcja różnego rodzaju systemów analizowania gazów	4	Dalszy rozwój istniejących systemów, poszukiwanie nowych partnerów	Tak	Blue Sensors należy do sieci ponadregionalnych. Brak punktów stykowych z projektem „EuRegioNet”	Nie	Opracowywanie nowych systemów i badania	Nie
16	Klaster Wsparcia Biznesu	2013	Nauka i wsparcie pracodawców i przedsiębiorców	Udostępnianie zakładów do praktyk zawodowych. Stypendia i staże.	23	Nowe kierunki w szkolnictwie zawodowym średnim i wyższym.	Tak	Klaster transgraniczny	Nie	Tworzenie i wspieranie współpracy biznesu z nauką. Nowe kierunki dopasowane do potrzeb regionu.	Nie

*) Nowe klastry utworzone przy wsparciu projektu „EuRegioNet”

V. Prezentacja rezultatów osiągniętych w sieciach i klastrach objętych wsparciem projektu

Opis 9 sieci i klastrów (SK) wybranych przez partnerów projektu do kontynuowania współpracy i udzielenia wsparcia w ich dalszym rozwoju:

Partner projektu nr 1 – BIC Frankfurt (Oder) GmbH

SK nr 1: FEWE e.V., „Verein zur Förderung und Entwicklung der Wirtschaft im Bereich erneuerbarer Energien in den Euroregionen e.V.“

[FEWE, Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania i Rozwoju Gospodarki w Dziedzinie Energii Odnawialnych w Euroregionach]

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Poszukiwanie polskich sieci/klastrów o takich samych lub podobnych celach
- Organizowanie warsztatów i imprez informacyjnych służących wymianie i gromadzeniu informacji
- Poszukiwanie potencjałów współpracy transgranicznej
- Współpraca między niemieckimi i polskimi przedsiębiorstwami oraz placówkami naukowymi
- Realizacja projektów transgranicznych

Plany, wsparcie i efekty:

- Poszukiwanie polskich partnerów o odpowiednim profilu na obszarze objętym projektem
- Nawiązano kontakt ze Stowarzyszeniem Lubuska Sieć Innowacji
- Wspólnie zaplanowano i zrealizowano 4 warsztaty / imprezy informacyjne w Niemczech i Polsce
- Planowanie i realizacja dalszych wspólnych imprez
- Przygotowanie i podpisanie listu intencyjnego na temat współpracy

SK nr 2: Stowarzyszenie Lubuska Sieć Innowacji (LSI)

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Rozwijanie inicjatyw transgranicznych w innowacyjnych dziedzinach, a w szczególności w dziedzinie odnawialnych źródeł energii
- Promowanie współpracy przedsiębiorstw z instytucjami naukowymi
- Poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań dla pojawiających się problemów w zakresie przedsiębiorczości
- Współpraca z Uniwersytetem Zielonogórskim
- Świadczenie usług w zakresie szkoleń, doradztwa i konsultingu
- Wspieranie gospodarki w kraju i za granicą

Plany, wsparcie i efekty:

- Nawiązano kontakt i przeprowadzono rozmowy / spotkania ze stowarzyszeniem FEWE e.V. z Frankfurtu nad Odrą
- Rozpoznano wspólne interesy i podejścia do współpracy
- Zaplanowano i zrealizowano 4 warsztaty eksperckie w Niemczech i w Polsce
- Podpisanie listu intencyjnego ze stowarzyszeniem FEWE e.V.

- Wykorzystanie niemieckich doświadczeń w zakresie planowania, projektowania, budowy i eksploatacji instalacji OZE
- Nawiązanie kontaktów z Europejskim Uniwersytetem Viadrina we Frankfurcie nad Odrą

Partner projektu nr 2 – Lubuska Organizacja Pracodawców (LOP), Gorzów Wlkp.

SK nr 3: Lubuski Klaster Metalowy (LKM)

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Współpraca w zakresie wdrażania wspólnych działań w celu osiągnięcia korzyści rynkowych poprzez organizację systemu zbiorowych zakupów materiałów i komponentów do produkcji
- Opracowanie systemu transakcyjnego zakupu i sprzedaży mocy produkcyjnych
- Wspólna obecność na rynku
- Wsparcie w zakresie opracowywania innowacyjnych produktów
- Stworzenie podstaw dla wspólnego polsko-niemieckiego dualnego systemu kształcenia zawodowego w zawodach związanych z obróbką metali

Plany, wsparcie i efekty:

- Wsparcie w nawiązywaniu kontaktów z niemieckimi sieciami i klastrami o podobnych profilach
- Udzielono fachowego wsparcia w rozwijaniu kontaktów i wzmocnieniu podstaw współpracy z niemieckim klastrem „Metall Brandenburg” i siecią „profil.metall”
- Monitorowanie i wspieranie polsko-niemieckiego projektu „ViVA 4.0” realizowanego przez LKM i QCW GmbH Eisenhüttenstadt w celu stworzenia transgranicznego dualnego modelu kształcenia zawodowego ViVA 4.0
- Popularyzacja imprez informacyjnych i szkoleniowych w Niemczech
- We współpracy z Akademią im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp. na potrzeby członków klastra opracowano nowe kierunki studiów technicznych, które są niezbędne do zabezpieczenia przyszłości przedsiębiorstw

SK nr 4: Klaster Zwalczania Gatunków Inwazyjnych

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Ochrona środowiska, ochrona przed niebezpiecznymi, inwazyjnymi gatunkami roślin
- Zwalczanie gatunków inwazyjnych poprzez stosowanie skoordynowanych działań i środków
- Opracowywanie metod zwalczania
- Szkolenia na temat gatunków inwazyjnych i określonych metod ich zwalczania
- Utworzenie działającego w sposób ciągły, transgranicznego stowarzyszenia mającego za cel badanie i zwalczanie inwazyjnych gatunków roślin na obszarze objętym projektem i poza nim

Plany, wsparcie i efekty:

- Wsparcie i pomoc w organizacji konferencji na temat „Klastry i sieci w regionie pogranicza”
- We współpracy z Zachodniopomorskim Uniwersytetem Technologicznym ze Szczecina i Akademią im. Jakuba z Paradyża z Gorzowa Wlkp. opracowano strategię klastra
- Współpraca z fundacją „Herakleum – palący problem” w celu rozpowszechniania doświadczeń i know-how

- Dzięki współpracy z władzami szkolnymi, dzieci i młodzież w czasie zajęć szkolnych mogły zostać poinformowane na temat niebezpieczeństw, obchodzenia się i występowania roślin inwazyjnych
- Współpraca z Klastrem Wsparcia Biznesu w Gorzowie Wlkp. w zakresie zwalczania inwazyjnych gatunków roślin na obszarach infrastruktury przemysłowej, a także na terenach inwestycyjnych i turystycznych
- We współpracy z CIT GmbH Forst, zorganizowano konferencję z wykładami i prezentacjami multimedialnymi na temat „Rośliny inwazyjne w naszym regionie” dla przedstawicieli samorządów, naukowców i pracowników Ministerstwa Środowiska Brandenburgii

Partner projektu nr 3 – Centrum für Innovation und Technologie GmbH (CIT), Forst (Lausitz)

SK nr 5: **Netzwerk „Regional gemacht“** *[Sieć „Zrobione w regionie”]*

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Sieć pragnie wzmocnić region w zakresie promocji, handlu i sprzedaży produktów regionalnych
- Do sieci powinni przystępować kolejni handlowcy
- W dalszym ciągu należy poszerzać paletę produktów
- Należy prowadzić działania na rzecz poprawy wizerunku zewnętrznego i popularyzacji
- Organizacja współpracy transgranicznej pomiędzy regionalnymi niemieckimi i polskimi producentami i handlowcami

Plany, wsparcie i efekty:

- Opracowanie opartego na przykładach dobrych praktyk z regionu planu, który będzie ukierunkowany zarówno na działania prowadzone dotychczas, jak i na planowane w przyszłości działania transgraniczne
- Wizyta w Gorzowskim Rynku Hurtowym
- Planuje się regularne organizowanie cotygodniowych kiermaszy transgranicznych
- Przeprowadzenie 3 wspólnie zorganizowanych kiermaszy
- Stworzenie platformy internetowej
- Wspólne przygotowanie wniosku o dofinansowanie w ramach programu wsparcia RIK

SK nr 6: **Netzwerk „grenzüberschreitende Gesundheitsvorsorge“ im Bereich der Euroregion „Spree-Neiße-Bober“** *[Sieć „Transgraniczna opieka zdrowotna” na terenie Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr]*

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Dalszy rozwój i wzmocnienie polsko-niemieckiej współpracy pomiędzy organami administracji, instytucjami, placówkami medycznymi, pracownikami służby zdrowia i obywatelami w dziedzinie ochrony zdrowia
- Poprawa transgranicznej opieki zdrowotnej i pomocy w nagłych wypadkach na obszarze Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”

Plany, wsparcie i efekty:

- Wspólny udział w wydarzeniach w celu podniesienia poziomu świadomości w tej kwestii

- Nawiązanie kontaktów z odpowiednimi regionalnie instytucjami w Niemczech i w Polsce, które zajmują się problematyką ochrony zdrowia i pomocy w nagłych wypadkach, nawiązanie dyskusji na temat „potencjałów transgranicznych” oraz poszukiwanie kontaktów / partnerów
- Poszukiwanie kolejnych partnerów zainteresowanych współpracą w ramach w tej polsko-niemieckiej sieci
- Regularne pielęgnowanie kontaktów transgranicznych i wzajemne informowanie się o bieżących kwestiach dotyczących opieki zdrowotnej

**SK nr 7: „Gesundheitsstammtisch Burg (Spreewald)“
[„Stała grupa robocza „Zdrowie” w Burg (Spreewald)”]**

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Organizowanie, opracowywanie i promocja wspólnych działań organów administracji i przedsiębiorstw związanych z ochroną zdrowia
- Organizacja i promocja wspólnych imprez
- Rozszerzenie transgranicznych działań promocyjnych, np. w celu dotarcia do większej liczby obywateli polskich, aby zainteresować ich tymi imprezami i działaniami

Plany, wsparcie i efekty:

- Wspieranie działań Urzędu w Burg (Spreewald) mających na celu skoordynowanie działań i przedsięwzięć przedsiębiorstw zorientowanych na ochronę zdrowia
- Poprawa stanu aktywnej współpracy ze strony przedsiębiorstw działających w tej dziedzinie
- Współorganizacja „Tygodnia Zdrowia w Burg”
- Organizacja i realizacja serii warsztatów
- Poszukiwanie odpowiednich możliwości finansowania i wsparcia dla zaplanowanych i przyszłych wspólnych imprez

Partner projektu nr 4 – Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr”

SK nr 8: Stowarzyszenie „Klaster Turystyki Historycznej”

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego polsko-niemieckiego regionu pogranicza
- Maksymalne wykorzystanie atrakcji turystycznych: historycznych założeń pałacowych i parkowych, fortyfikacji i umocnień
- Przetwarzanie i upowszechnianie wiedzy na temat historii i tradycji uprawy winorośli w regionie
- Wspieranie działań na rzecz transgranicznego usieciowienia potencjałów turystycznych
- Usieciowienie działań i atrakcji turystycznych
- Współpraca ze stowarzyszeniami turystycznymi regionu

Plany, wsparcie i efekty:

- Pomysł, przygotowanie i założenie stowarzyszenia pod nazwą „Klaster Turystyki Historycznej”
- Otwarcie biura w Krośnie Odrzańskim
- Wspieranie wspólnych działań promocyjnych
- Przygotowanie, zorganizowanie i realizacja 17 dotychczasowych wydarzeń mających na celu popularyzację projektu wśród opinii publicznej
- Organizacja 2 konferencji pod tytułem „Klaster Turystyki Historycznej”

- Szereg spotkań z zajmującymi się obszarem turystyki przedstawicielami władz samorządowych w celu wyjaśnienia zakresu działań klastra turystyki historycznej
- Opracowanie strategii rozwoju stowarzyszenia
- Poszukiwanie niemieckich partnerów (klastrow) w celu opracowania wspólnej, transgranicznej strategii działań w tej dziedzinie
- Rozważania na temat możliwości komercyjnego wykorzystania prowadzonych działań
- Poszukiwanie nowych koncepcji projektowych

SK nr 9: Centrum Lubuskich Innowacji Agrotechnicznych (CLIA)

Cele (strategia) sieci bądź klastra:

- Rozwijanie technologii w dziedzinie przetwórstwa nasion lnu
- Sprzedaż wszystkich rodzajów nasion lnu, kwasów omega (estrów) oraz olejów
- Produkcja różnego rodzaju wyrobów piekarniczych i cukierniczych (herbatniki, chleb, podplomyki...) z mąki lnianej lub z dodatkiem mąki lnianej i estrów oleju lnianego

Plany, wsparcie i efekty:

- Wymiana informacji o nowych i planowanych produktach
- Wymiana informacji z wykorzystaniem sieci projektu „EuRegioNet”
- Poszukiwanie partnerów sieciowych po stronie niemieckiej oraz zaproszeń do udziału w działaniach informacyjnych
- Budowa stabilnej sieci partnerów po stronie niemieckiej
- Prezentacja produktów i informacja na temat jakości produktów z lnu pochodzących z rejonu Żar w porównaniu z importowanymi, tańszymi produktami z Ukrainy
- Poszukiwanie stałych partnerów (odbiorców) do współpracy w Niemczech, takich jak apteki, sklepy ze zdrową żywnością, sklepy ekologiczne itp., zainteresowanych produktami z nasion lnu w opakowaniach jednostkowych, produktami z kwasami omega, siemieniem lnianym, mąką lnianą, jak również odtłuszczonymi i mielonymi nasionami lnu

VI. Podsumowanie – Wyniki ewaluacji i ocena końcowa

W wyniku przeprowadzonej ewaluacji stwierdzono, że partnerzy projektu wypełnili swoje zadania i osiągnęli swoje cele. Działania projektu mające na celu wsparcie i rozwój sieci i klastrow okazały się skuteczne dla ukierunkowanego na przyszłość rozwoju gospodarczego regionu.

Podsumowując należy stwierdzić, że:

- Tworzenie sieci i klastrow (SK) jest korzystne pod względem gospodarczym i społecznym.
- Dobrze zorganizowane i zarządzane sieci i klastry przynoszą korzyści wszystkim zaangażowanym stronom.
- Dzięki tworzeniu sieci problemy mogą być szybciej identyfikowane i rozwiązywane.
- Sieci i klastry stanowią skuteczne wsparcie w procesie współpracy transgranicznej.
- Należy konsekwentnie kontynuować współpracę w ramach sieci i klastrow oraz tworzyć i rozwijać nowe struktury sieciowe i klastrowe oraz podnosić ich kwalifikacje.

Kontynuacja prac prowadzonych w ramach projektu jest konieczna, aby ugruntować pozytywne wyniki osiągnięte w zakresie rozwoju sieci i klastrow oraz kierować tym rozwojem w zrównoważony i przyszłościowy sposób.

F) Spostrzeżenia, zalecenia, perspektywy

Z prac nad projektem i ich ewaluacji wynikają następujące postulaty i oparte na nich zalecenia:

1. Współpraca transgraniczna związana z tworzeniem sieci i klastrów ma następujące skutki dla samych sieci, poszczególnych podmiotów zaangażowanych w SK i dla regionu:

- Transfer wiedzy i budowanie zaufania

U wszystkich zaangażowanych w ten proces osób i podmiotów rozwija się nowy poziom wiedzy na temat rynków i systemów gospodarczych, partnerów i konkurentów, mechanizmów i wymogów internacjonalizacji, a co za tym idzie, również zrozumienie dla innych zaangażowanych w proces osób i podmiotów oraz sąsiedniego rynku. Powstają różnorodne kontakty osobiste, ponieważ procesy kształtowane przez innowacyjne pomysły, takie jak te, które są przyczyną tworzenia sieci, są również szczególnie silnie uzależnione od zaangażowania aktywnych osób.

- Tworzenie dodatkowych wartości dodanych, niemożliwych do osiągnięcia w inny sposób

Dodatkowe wymogi związane z internacjonalizacją (interakcje różnych rynków i systemów prawnych, pokonywanie barier językowych, wpływ różnych mentalności na procesy gospodarcze...) przyspieszają i zwiększają dynamikę strategicznych rozważań i procesów w zaangażowanych przedsiębiorstwach i instytucjach. Wymagają one nowych pomysłów, strategii i rozwiązań, a zatem sprzyjają innowacyjności. Baza know-how na obszarze gospodarczym, prawnym, naukowym i społecznym znacznie się poszerza. Działania mają pozytywny i wzorcowy efekt.

Wartościami dodanymi dla SK, poszczególnych podmiotów i regionu są:

- ✓ Dodatkowe inwestycje i nowe projekty
- ✓ Wzrost innowacyjności
- ✓ Wzrost aktywności w gospodarce, nauce i administracji
- ✓ Powiązanie ze sobą rynków pracy
- ✓ Nawiązanie nowych, osobistych kontaktów na wszystkich poziomach → budowanie zaufania → efekty domino
- ✓ Poprawa nastrojów i klimatu społecznego w regionie → wspierany jest proces zrastania się regionu
- ✓ Dawanie przykładu → aktywizacja innych uczestników rynku
- ✓ Poprawa prezentacji i postrzegania regionu na zewnątrz

2. Budowa sieci transgranicznych może być bardzo skutecznie stymulowana z zewnątrz. Moderowanie, asystowanie i wspieranie procesów usieciowienia ma stabilizujący i trwały wpływ.

- „Iskra zapłonowa“ do rozpoczęcia działań

Pomysły na stworzenie sieci lub współpracę często już istnieją lub są oczywiste. Ich podłożem są zazwyczaj możliwe do osiągnięcia w ten sposób korzyści ekonomiczne. Jednak z różnych powodów nie zostają one podjęte lub nie rozpoczyna się ich wdrażania. Takie

powody to np. obciążenie codziennymi zadaniami, niepowodzenia przy pierwszych próbach znalezienia partnerów po drugiej stronie granicy, bariery psychologiczne, brak doświadczeń międzynarodowych, brak odpowiedniego lub zbyt ciasne otoczenie biznesowe itp. Kontakt poprzez sieć zewnętrzną, taką jak np. projekt „EuRegioNet”, działa jak zastrzyk energii i może zainicjować proces. Istotną rolę w tym procesie odgrywa będące do dyspozycji know-how podmiotu zewnętrznego, jak np. w naszym przypadku projektu „EuRegioNet” i jego partnerów, a także udzielone przez nich we wstępnej fazie wsparcie.

- Moderowanie i wstępne wsparcie procesów usieciowienia przez projekt pomaga w pokonaniu wyżej wymienionych, obiektywnie istniejących, uniemożliwiających start barier i deficytów i ma stabilizujący wpływ w fazie budowania sieci.

Wypróbowanymi w praktyce formami wsparcia są np.:

- ✓ Wykrywanie i zarejestrowanie pomysłów i potencjałów oraz aktywizowanie podmiotów do działania
- ✓ Udostępnienie otoczenia i know-how projektu i jego partnerów w celu wypracowania na bazie pomysłów strategii działania, jak również udzielenie wsparcia w poszukiwaniu i nawiązaniu kontaktu z wymaganymi partnerami, tzn. początkowe odciążenie przedsiębiorstw i potencjalnych partnerów, np. przez:
 - Aktywne moderowanie pierwszych kroków
 - Wspólną organizację, przygotowanie i przeprowadzenie spotkań i warsztatów
 - Usługi tłumaczenia i doradztwa
 - Pomoc w wyjaśnianiu kwestii merytorycznych (podatkowych, prawnych, organizacyjnych)
 - Wsparcie w zakresie świadczenia usług marketingowych

Zapobiegamy temu, aby dobre pomysły upadały z powodu początkowych, obiektywnie istniejących barier.

3. Tworzenie transgranicznych sieci i klastrów stawia następujące wymagania:

- Nakłady czasowe, personalne i finansowe na nawiązanie współpracy transgranicznej od narodzin pomysłu do zwieńczonego sukcesem końca są bardzo wysokie dla wszystkich zaangażowanych podmiotów i najczęściej są przez firmy i instytucje w znaczny sposób niedoceniane!
- Na procesy gospodarcze, a co za tym idzie również na procesy usieciowienia, nie daje się wywierać żadnych nacisków – musi występować rzeczywiste zapotrzebowanie i (oczekiwane) korzyści.
- Formy współpracy gospodarczej (organizacja, wyjaśnienie kwestii konkurencji, kwestii merytorycznych i prawnych, zapewnienie personelu, finansowanie) potrzebują czasu – tworzenie sieci wielu podmiotów i sieci międzynarodowych potrzebuje go jeszcze więcej ze względu na związane z tym procesy i dodatkowe problemy (patrz wyżej).
- Dla tworzenia sieci żywotne i warunkujące szanse sukcesu znaczenie mają zaangażowane w działania osoby inicjatorów, którzy są w stanie zainspirować i pociągnąć za sobą innych. Z tego również wynikają wysokie korzyści, jakie niesie ze sobą zewnętrzna asysta i pomoc w początkowej fazie (patrz punkt 2). Inicjuje ona działania, daje nowe impulsy, przyspiesza i zabezpiecza procesy usieciowienia poprzez dzielenie się zadaniami, odciążenie,

udostępnienie know-how itp. – zwłaszcza w przypadku nowo powstających sieci i działań transgranicznych zwiększa to znacznie „wskaźnik przeżywalności”, ponieważ większość przedsięwzięć kończy się niepowodzeniem właśnie w fazie początkowej ze względu na zwykle niedoceniane problemy z nakładami i specyfiką procesów usieciowienia.

- Procesy usieciowienia są z reguły bardziej skomplikowane, niż można to dostrzec lub domyślać się tego z zewnątrz – „diabeł tkwi w szczegółach”.
- Ze względu na różnorodność zadań i problemów do rozwiązania konieczna jest bardzo ścisła organizacja, komunikacja i stałe skupienie na celach.
- Instrumenty cyfrowe nie odgrywają jeszcze niemal żadnej roli w procesach usieciowienia, również w MŚP nie są one jeszcze aktualnym tematem.

4. Zalecenia i perspektywy

Polityka na wszystkich szczeblach już od dawna koncentruje swoją uwagę na tematyce sieci i klastrów i nie bez powodu wspiera te inicjatywy.

Chcielibyśmy tu podsumować kilka aspektów wynikających z naszych doświadczeń (patrz punkty 1-3) zdobytych podczas asystowania i wspierania sieci lub klastrów w praktyce, zwłaszcza podczas przedsięwzięć transgranicznych:

- Aktywne wyjście naprzeciw potrzebom sieci i klastrów w celu wyszukania bądź aktywnego wypracowania pomysłów o charakterze transgranicznym oraz inicjowania ich realizacji i asystowania podczas niej ma sens i tworzy wartości dodane, ponieważ bardzo często istnieją konieczne do pokonania bariery i bez interwencji z zewnątrz takie pomysły bądź sposoby podejścia do tematu nie są w ogóle realizowane.
- Praktyka pokazuje, że zadanie to może być realizowane w najskuteczniejszy sposób przez działające w wymiarze ponadregionalnym i transgranicznym sieci regionalnych multiplikatorów know-how, którzy łączą w sobie know-how z zakresu przedsiębiorczości, praktyki rynkowej, doradztwa, aspektów regionalnych i międzynarodowych oraz doświadczenie projektowe. Wynika to z ich pozycji, która pozwala na szeroki przegląd sytuacji z dystansu, ich niezależności od konkurencji, która pozwala na podejmowanie stricte merytorycznie uzasadnionych decyzji, oraz z posiadanego przez nich know-how i dostępu do całego środowiska na poziomie regionalnym po obu stronach granicy, który jest potrzebny w początkowej fazie transgranicznego usieciowienia. W celu uniknięcia instytucjonalizacji sieci te powinny być tworzone i finansowane przez pewien określony z góry czas w ramach projektów.
- Równoległe przez tych multiplikatorów know-how w wymiarze regionalnym i ponadregionalnym powinny być prowadzone ukierunkowane poszukiwania nowych tematów związanych z usieciowieniem oraz wynikających z tego nowych dziedzin i szans na przyszłość. Bardzo dobrze się do tego nadają, gdyż mogą działać z „dystansu i perspektywy” (→ inteligentna specjalizacja).
- W celu zredukowania i pokonania, występujących zwłaszcza na początku, barier, finansowanie projektów powinno, obok kosztów personelu, obejmować także środki na zadania organizacyjne, spotkania, warsztaty, tłumaczenia, fachowe know-how i marketing.
- Jako horyzont czasowy potrzebny do trwałej realizacji takich zadań należy przyjąć okres 5-6 lat, ponieważ procesy te, ze względu na ich złożony charakter, są bardzo czasochłonne, a

zatem długotrwałe. Ryzyko niepowodzenia, zwłaszcza w pierwszej fazie, fazie organizacji, jest bardzo wysokie. Można je w znacznym stopniu ograniczyć dzięki zastosowaniu wyposażonej w odpowiednie know-how asysty oraz początkowej pomocy i wsparciu.

- Know-how i doświadczenia wyniesione z takich projektów należy zachować w inteligentny i trwały sposób. Jako że są one powiązane z konkretnymi osobami, nie wolno dopuścić do odejścia tych osób po zakończeniu fazy wsparcia. Powinno to stanowić zasadniczy wymóg dla projektów.
- Metody digitalizacji procesów usieciowienia powinny być badane i uwzględniane od samego początku. Jak dotąd, zwłaszcza w MŚP, nie jest to jeszcze aktualny temat, ale w przyszłości będzie to stanowić jeden z wymogów konkurencyjności.

G) Dane kontaktowe

➤ **BIC Frankfurt (Oder) GmbH**

Im Technologiepark 1
D-15236 Frankfurt (Oder)

Telefon: +49 335 557 11 00
E-mail: info@bic-ffo.de
Internet : <http://www.bic-ffo.de>

➤ **Lubuska Organizacja Pracodawców (LOP)**

ul. Jagiellończyka 17
66-400 Gorzów Wlkp.

Telefon: +48 95 722 75 30
E-mail: lopgorzow@wp.pl
Internet: <http://lop.biz.pl/>

➤ **Centrum für Innovation und Technologie GmbH**

Inselstraße 30/31
D-03149 Forst (Lausitz)

Telefon: +49 3562 69 241 0
E-Mail: info@cit-wfg.de
Internet: <https://www.cit-wfg.de/>

➤ **Stowarzyszenie Gmin RP Euroregion „Sprewa-Nysa-Bóbr“**

ul. Piastowska 18
66-620 Gubin

Telefon: +48 68 455 80 50
E-mail: info@euroregion-snb.pl
Internet: <http://euroregion-snb.pl/>